

(FINANCIEEL) JAARVERSLAG

2017

De Stroming (VPCO in het LHA)
te Werkendam

GROENENDIJK
ondernijfsadministratie

Bezoekadres Trapezium 210, Sliedrecht
Postadres Postbus 80, 3360 AB Sliedrecht

T (0184) 41 25 07
<http://www.groenendijk.nl/>

Alleen voor identificatiedoeleinden
DRV Accountants & Adviseurs
Datum: 06-06-18

INHOUDSOPGAVE

A TOELICHTING OP ONDERDELEN VAN HET JAARVERSLAG

Bestuursverslag	1
Verslag toezichthoudend orgaan	35
Kengetallen	42

B JAARREKENING

B1 Grondslagen	43
B2 Balans per 31 december 2017	48
B3 Staat van baten en lasten 2017	50
B4 Kasstroomoverzicht 2017	51
B5 Toelichting behorende tot de balans	52
B6 Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten	59
B10 Niet uit de balans blijkende activa en verplichtingen	68
B11 Gebeurtenissen na balansdatum	69
B12 Ondertekening Jaarverslag	70

C OVERIGE GEGEVENS

C1 Controleverklaring	71
C2 Statutaire regeling omtrent bestemming resultaat	75

Bestuursverslag 2017

Naam	De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena
Werkgeversnummer	41239
Postbus	160
Bezoekadres	Koelemaaiër 1
Postcode	4251 DT
Woonplaats	Werkendam

Inhoudsopgave

1. Algemeen	4
1.1 Doelstelling van de organisatie (missie en visie)	4
1.2 Juridische structuur	5
1.3 Interne organisatiestructuur	5
1.4 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid	8
1.5 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact	17
1.6 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het "ondernemen"	17
2 Governance	17
2.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance	17
2.2 Vermelding code goed bestuur	17
2.3 Vermelding van de afwijkingen van deze code en toelichting	17
2.4 Horizontale verantwoording	17
3 Onderwijs	18
3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar	18
3.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	18
3.3 Onderwijsprestaties	18
3.4 Onderwijskundige- en onderwijsprogrammatische zaken	19
3.5 Informatie over toegankelijkheid en het toelatingsbeleid	19
4 Kwaliteitszorg	19
4.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar	19
4.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	20
4.3 Afhandeling van klachten	20
5 Onderzoek	20
5.1 Toelichting inzake de werkzaamheden	20
5.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	20
6 Internationalisering	21
6.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen	21
6.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	21
7 Personeel	21
7.1 Zaken in het afgelopen jaar met een behoorlijke personele betekenis	21
7.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen	22
7.3 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	22
7.4 Gevoerde beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag	22
8 Huisvesting	23
8.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen	23
8.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	23
9 Samenwerkingsverbanden en verbonden partijen	24
9.1 De Samenwerkingsverbanden waarbij de rechtspersoon is aangesloten.	24
9.2 Ontwikkelingen bij/ in relatie tot verbonden partijen.	24
10 Financiën	24
10.1 Financiële positie op balansdatum en toelichting	24
10.2 Toelichting op de ontwikkeling van de balansposten.	26
10.3 Toelichting op het resultaat en wat daaraan heeft bijgedragen	26

10.4 Analyse realisatie exploitatie t.o.v. begroting en vorig jaar.	26
10.5 Toelichting op het investeringsbeleid.	27
10.6 Toelichting op kasstromen en financiering.	27
10.7 Informatie over financiële instrumenten.	27
10.8 In control statement.	27
10.9 Treasurybeleid.	27
10.9.1 Beschrijving van het beleid	27
10.9.2 Uitvoering van het beleid in de praktijk	27
10.9.3 Informatie over uitstaande beleggingen, leningen, aangetrokken leningen en afgesloten derivatenovereenkomsten.	28
10.10 Continuïteitsparagraaf.	28
10.10.1 A. 1 Kengetallen tot en met 2022	28
10.10.2 A. 2 Meerjarenbegroting tot en met 2022	29
10.10.3 B.1 Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem.	30
10.10.4 B.2 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden.	30
10.10.5 B.3 Rapportage toezichthoudend orgaan.	34
11 Slot.	34

BESTUURSVERSLAG

1. Algemeen

1.1 Doelstelling van de organisatie (missie en visie)

Het bestuursverslag is een onderdeel van het financieel jaarverslag. Bij het opstellen van het financieel jaarverslag is rekening gehouden met de voorschriften die het ministerie betreffende het Elektronisch Financieel Jaarverslag, het EFJ, heeft opgesteld. Naast alle financiële cijfers maakt het bestuursverslag deel uit van het EJF. Op deze wijze wordt een verbinding gelegd tussen beleidsplannen, begroting en activiteitenplannen.

De Stroming biedt protestants-christelijk basisonderwijs in het Land van Heusden en Altena. Ook in kleine kernen wil De Stroming haar scholen ook op langere termijn haar scholen open houden, omdat we van mening zijn dat een school een verbindende en zingevende factor van belang is in een dorpsgemeenschap. Om dit te kunnen blijven realiseren is krachtenbundeling door fusie met andere schoolbesturen in het Land van Heusden en Altena nog steeds een speerpunt van het bestuur. Hiermee willen we het protestants-christelijk basisonderwijs in de regio versterken. Samen sterk voor de protestants-christelijke identiteit, samen sterk voor waarden en normen, samen sterk voor basisonderwijs van goede kwaliteit. In het boekjaar 2017 zijn geen fusietrajecten afgerond. Wel is een nieuw fusietraject gestart met het bestuur van het christelijk nationaal schoolonderwijs d'Uylenborch in Almkerk..

De vereniging draagt de naam De Stroming (VPCO in het Land van Heusden en Altena) en de scholen die bij de vereniging horen, zijn anno 2017:

c.b.s. De Ark in Meeuwen	c.b.s. Het Fundament in Genderen
c.b.s. De Sprankel in Dussen	c.b.s. Waardhuizen in Waardhuizen
p.c.b.s. Het Baken in Werkendam	c.b.s. 't Kompas in Werkendam
c.b.s. De Zaaier in Andel	c.b.s. Eben Haëzer in Woudrichem
c.b.s. De Parel in Rijswijk	

Visie

Het bestuur ziet het als haar taak protestants-christelijk primair onderwijs te verzorgen voor kinderen in het Land van Heusden en Altena. Ieder kind is een uniek schepsel van God met eigen mogelijkheden en onmogelijkheden. De scholen moeten hierop afstemmen via hun onderwijsleerproces. Iedere school van de vereniging heeft zijn eigen identiteit en schoolklimaat, maar grondslag en doelstelling van de vereniging zijn leidend. Waarden en normen uit de Bijbel staan centraal op de scholen. Betrokkenheid van ouders op de school van hun kinderen is voor het bestuur een belangrijk gegeven.

Missie

Het bestuur wil de mogelijkheid voor protestants-christelijk basisonderwijs bieden in het gehele gebied van Het Land van Heusden en Altena (ook in kleine kernen). Het bestuur streeft naar een breed draagvlak in genoemd gebied om het protestants-christelijk basisonderwijs sterker te maken. Kwaliteit in de volle breedte van het onderwijs is leidend bij al ons handelen. Onze kernwaarden voor de komende jaren zijn:

Vertrouwen, Samen (werken), Groeï / ontwikkeling Bezieling / passie Kwaliteit Veiligheid / geborgenheid Geloof & Hoop & Liefde
--

Het betekent in de praktijk van alle dag dat we hart tonen voor onze leerlingen, hun ouders/verzorgers en voor elkaar als collega's. Iedereen krijgt elke dag weer opnieuw de kans te leren, te groeien, zich te ontwikkelen. Om dit te bereiken voor en met alle scholen zijn we solidair met de scholen die wat krappier in hun middelen zitten, zien we naar elkaar om en proberen we het beleid voor het personeel fair te houden. We zetten de (financiële) middelen zo veel mogelijk in ten behoeve van het primaire proces.

1.2 Juridische structuur

De juridische rechtspersoon is een vereniging met de naam De Stroming (VPCO in het Land van Heusden en Altena). De vereniging is opgericht op 23 november 2000 en is gevestigd te Werkendam. Op november 2014 zijn de statuten gewijzigd i.v.m. een voorgenomen fusie met Vereniging "Een school met de Bijbel" te Andel, waarbij cbs De Zaaier aan De Stroming wordt overgedragen. Augustus 2016 zijn de statuten nogmaals aangepast i.v.m. de overdracht van cbs De Parel door de Vereniging Christelijk Nationaal Schoolonderwijs te Giessen-Rijswijk. De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 18061433.

Aan de vereniging zijn geen nadere partijen verbonden anders dan de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Zie hiervoor hoofdstuk 9.

1.3 Interne organisatiestructuur

Het verenigingsbestuur wordt gevormd door de volgende personen:

Naam	Functie
Dhr. R. Hartman	Voorzitter
Dhr. A.D. Levering	Secretaris,
Dhr. G.G. van Vugt	Penningmeester
Dhr. W.L. de Boer	Lid (toezichthouder)
Dhr. J.J. Braun	Lid (toezichthouder)
Dhr. A. de Fijter	Lid (toezichthouder)
Dhr. J. van Wees	Lid (toezichthouder)
Dhr. M.J. Visser	Lid (toezichthouder)
Dhr. G.M. Verhoeven	Lid (toezichthouder)
Mevr. G.A.M. van der Nat -de Pender	Lid (toezichthouder)
Dhr. K.A.J. Oudshoorn	Lid (toezichthouder)*
Dhr. A. Smits	Lid (toezichthouder)*

Het bestuur telt maximaal 11 leden, waarvan 3 leden het uitvoerend bestuur vormen.

* Vanaf augustus 2016 zijn de heren Oudshoorn en Smits toegetreden tot het toezichthoudend bestuur. Dit als gevolg van de overdracht van cbs De Parel aan De

bestuurlijke functie onder de voorwaarde dat cbs De Parel per 1 augustus 2016 zou zijn overgedragen aan De Stroming. Dat is ook per die datum gerealiseerd. Het impliceert dat het bestuur tijdelijk uit 12 personen bestaat.

De bestuursleden (toezichthouders) hebben geen nevenfuncties die op enige manier belangenverstrengelingen hebben met de functie, of schade kunnen berokkenen aan de vereniging.

Voor de dagelijkse bestuurlijke werkzaamheden, de ondersteuning van de directies en voor bestuurlijk administratieve zaken is er het bestuurskantoor, dat bezet wordt door:

Naam	Functie
Dhr. A.C.J. Lenting	Algemeen directeur
Mevr. A. Scherff-Jonkman	Administratief medewerkster

Iedere school heeft twee vertegenwoordigers in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR), één uit de oudergeleding en één uit de personeelsgeleding.

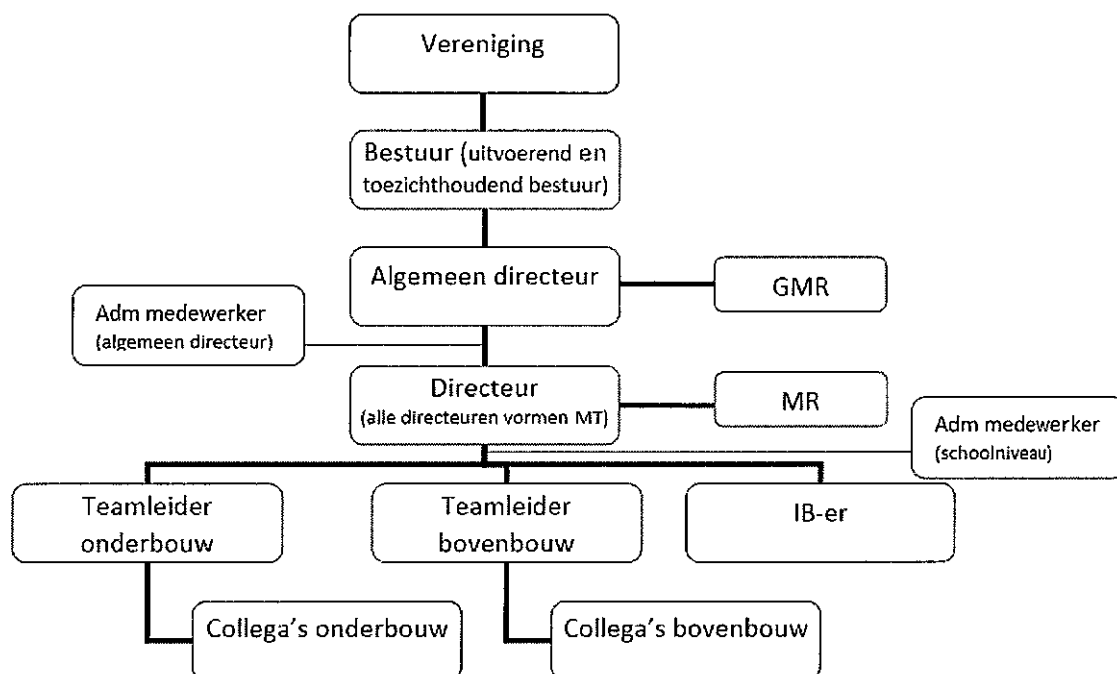
Naam	Functie	Geleding	School
Dhr. C. Klop	Voorzitter	Personeel	't Kompas
Mevr. M. van der Spoel	Secretaris	Ouder	't Kompas
Mevr. M. den Hartog	Lid	Personeel	Het Fundament
Mevr. V. Bastiaans	Lid	Ouder	Het Fundament
Dhr. A. Pullen	Lid	Ouder	Waardhuizen
Mevr. M. de Boon	Lid	Personeel	Waardhuizen
Dhr. Ph. Cok	Lid	Ouder	Het Baken
Mevr. A. de Boer	Lid	Personeel	Het Baken
Mevr. L. van Ojen	Lid	Personeel	De Ark
Mevr. A. Thur	Lid	Ouder	De Ark
Mevr. J. Schoenmakers - Wijnands	Lid	Personeel	De Sprankel
Dhr. E. Smelt	Lid	Ouder	De Sprankel
Mevr. T. van Stigt	Lid	Personeel	De Zaaier
Mevr. I. Colet	Lid	Ouder	De Zaaier
Mevr. M. Brand	Lid	Ouder	Eben Haëzer
Mevr. J. van der Pijl	Lid	Personeel	Eben Haëzer
Dhr. G. van Dueren den Hollander	Lid	Personeel	De Parel
Mevr. M. van Mourik	Lid	Ouder	De Parel

Beleidsvoorbereidend en beleidsuitvoerend is het managementteam dat gevormd wordt uit de directies en de algemeen directeur die voorzitter is.

Naam	Functie	School
Dhr. A.C.J. Lenting	Algemeen directeur	Bovenschools
Dhr. W.D. Hulshof	Directeur	De Zaaier
Dhr. M. de Jong (tot 1 mei 2017)	Directeur	't Kompas
Dhr. A. Groenewegen (vanaf 1 maart 2017)	Directeur	't Kompas
Mevr. J. Wijnands - Westerlaken	Directeur	Het Fundament
Dhr. A.D. van Ooijen	Directeur	De Ark
Mevr. C. Verschoor - van As	Directeur	De Sprankel
Dhr. A.D. van Ooijen (tot 1 september)	Directeur	Het Baken

2017		
Dhr. R. van der Kruk (vanaf 1 september 2017)	Waarnemend directeur	Het Baken
Mevr. A.H. Schermers – van Elderen	Directeur	Waardhuizen
Mevr. G. van Woerkom	Directeur	Eben Haëzer
Dhr. G.W. Sterk	Directeur	De Parel

Organogram

In een managementstatuut zijn de verantwoordelijkheden van bestuur en management beschreven. Iedere schooldirecteur is integraal verantwoordelijk voor de eigen school.

Leerlingaantallen

Het aantal leerlingen van de scholen bedroeg per 1 oktober:

Brinnr.	Naam school	2012	2013	2014	2015	2016	2017
04JF	De Zaaier	-	-	223	223	218	198
05NM	De Sprankel	30	37	46	50	50	46
08BK	Het Baken	292	306	301	317	331	352
09UJ	't Kompas	289	287	266	265	251	235
04VV	Basisschool Waardhuizen	32	41	39	44	45	48
05AY	De Ark	50	49	52	46	41	41
06OW	Het Fundament	183	172	175	158	147	153
06WN	Eben Haëzer	-	-	-	223	215	201
04TK	De Parel	-	-	-	-	265	264
	Totaal	876	892	1102	1326	1563	1538

Wat de leerlingenprognose betreft, wordt in de komende jaren voor het totaal een lichte daling verwacht.

De opheffingsnorm van de gemeente Werkendam is	79
Idem gemeente Aalburg	Genderen 107
Idem gemeente Aalburg	Meeuwen 31
Idem gemeente Woudrichem	71

1.4 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid

Kernactiviteiten

Zoals in de statuten omschreven stelt de Vereniging zich ten doel werkzaam te zijn tot oprichting en instandhouding van scholen voor protestants-christelijk primair onderwijs in het Land van Heusden en Altena in overeenstemming met haar grondslag, zoals omschreven in artikel 3 van de statuten.

De Vereniging streeft naar het in stand houden van minimaal één lespunt voor protestants-christelijk primair onderwijs in de kernen, waarbij elk lespunt zoveel mogelijk vrijheid krijgt om binnen de kaders van de Vereniging haar eigen schoolcultuur te realiseren.

De Vereniging beoogt niet het maken van winst.

November en december 2017 heeft de inspectie bij De Stroming een vierjaarlijks onderzoek bestuur en scholen uitgevoerd. De rapportage is in 2018 gereed gekomen. Toch willen we in dit bestuursverslag al aangeven dat kwaliteitszorg en verantwoording en dialoog beter moeten.

Belangrijkste kenmerken van het gevoerde beleid in 2017

Een belangrijk kenmerk van het financiële beleid binnen de Vereniging is, dat de lumpsumvergoeding en de vergoeding voor materiële instandhouding per jaar voldoende moet zijn voor de financiering van het totale onderwijsproces inclusief de personele en huisvestingskosten. Projectsubsidies dienen te worden uitgegeven voor het doel waarvoor ze worden verstrekt. Dat laatste hoeft binnen lumpsumfinanciering niet vanzelfsprekend te zijn, maar is wel het streven van het bestuur.

Iedere school is een financiële eenheid. De materiële- en lumpsumvergoeding wordt berekend per school en uitgekeerd per bestuur. Bij het opstellen van de begrotingen wordt rekening gehouden met de per school berekende vergoeding. Voor wat betreft de personele formatie per school wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

Kalenderjaar 2017 stond in het teken van verdergaande integratie van de nieuw aangesloten scholen.

Met betrekking tot huisvesting was van grote impact de verhuizing van twee scholen naar nieuwbouw: De Sprankel Dussen is mei 2017 verhuisd naar een multifunctionele accommodatie met nog een basisschool, kinderopvang, bibliotheek, buurthuisfunctie en sporthal; en De Parel is augustus 2017 verhuisd naar nieuwbouw samen met kinderopvang, bibliotheek, logopediepraktijk en fysiotherapiepraktijk.

Wellicht nog grotere impact had een verhuizing die niet doorging. 't Kompas Werkendam zou na de zomer ook starten in een nieuwe multifunctionele accommodatie. Door vertragingen in het bouwproces is de verhuizing tot drie keer toe uitgesteld, waardoor de verhuizing niet in 2017 gerealiseerd is.

Daarnaast is in 2017 gestart met de renovatie van een school, cbs Waardhuizen, en zijn deelrenovaties gerealiseerd op twee andere scholen, cbs De Ark en cbs Eben Haëzer. Eén school wacht met smart op renovatie of nieuwbouw: Het Fundament. Deze school heeft veel last van lekkages.

Op personeelsgebied was 2017 een jaar waar De Stroming moeite had met het vinden van vervangers. De eigen flexibele schil was een goede greep, maar ook de collega's in de flexibele schil konden niet de complete vervangingsbehoefte voor hun rekening nemen. Daarnaast is in 2017 veel tijd en energie gaan zitten in de werving en selectie van directeuren. Sinds 2017 werkt De Stroming met instemming van de GMR met het overlegmodel.

Op het gebied van kwaliteitszorg werden we geconfronteerd met het gegeven dat de stekker zou worden getrokken uit ons kwaliteitszorgsysteem Integraal. Hierin had De Stroming juist veel geïnvesteerd.

Bestuurlijk stond 2017 in het teken van de keuze voor een nieuw bestuursmodel. Zie verder in hoofdstuk 2. Ook is een intentieverklaring getekend met het bestuur van christelijk nationaal schoolonderwijs d'Uylenborch te Almkerk te onderzoeken of een bestuurlijke fusie meerwaarde biedt voor beide partijen.

Een schets van de scholen:

Cbs De Zaaier

Sinds 1 februari 2015 hoort deze school bij de Stroming. De school telde op 1 oktober 2017 198 leerlingen, 17 leerkrachten, twee onderwijsassistenten, een intern begeleider, twee teamleiders en een directeur.

De school heeft haar waarden vastgelegd in het woord 'SUPER' (Samen, Uniek, Plezier, Eerlijk en Respect). We zijn gestart met de Kanjertraining. Hierbij horen teamscholing, waarbij we methodisch sociale vaardigheden aanleren, maar ook de Kanjertaal spreken.

Er wordt gewerkt met een nieuwe spellingmethode: 'Taal op maat'. Deze sluit aan bij de vorig jaar aanschafte taalmethode 'Taal op maat'.

Er worden 30 tablets ingezet ter ondersteuning van het onderwijs. De tablets worden volgens schema ingezet in de verschillende groepen. Op ICT-gebied laat de school een nog steeds ontwikkeling zien. De leerkrachten brengen nu ook hun POP onder in ParnasSys.

We deden dit jaar mee aan de schoolfruitactie 'Europees schoolfruit'. Dit zorgde ervoor dat de kinderen in een lange periode 3x per week schoolfruit kregen. Kinderen kwamen weer mee naar het rapportgesprek. Zij vertelden zelf hoe zij zich ontwikkelen op school. Dit is verrijkend en wordt gewaardeerd door alle betrokkenen.

Wat betreft het onderhoud van het schoolgebouw: er zijn 2 nieuwe verwarmingspompen geplaatst (verbetering waterdruk en tegelijk energiezuiniger). Het schooldocument is herzien. We hebben daarin vast gelegd hoe wij werken in de praktijk, wat de afspraken zijn binnen de school. Dit vergroot afstemming en een doorgaande lijn hierin. Zo krijgen bij binnenkomst bijvoorbeeld alle leerlingen een hand van de leerkracht.

We hebben een nieuw schoolrapport ontwikkeld. Daarbij is goed zichtbaar gemaakt (aan de hand van niveaugrafieken) welke groei een leerling heeft doorgemaakt.

Er waren diverse activiteiten waar de school aan mee deed: het cultuurproject van De Stroming, een sponsorloop voor het goede doel, de Koningsspelen vanuit de gemeente Woudrichem, er was een juffen en meestersdag, nationaal schoolontbijt, voorleesdag met wethouders en burgemeester, enz.

In samenwerking met de kerken werden er 2 kinderdiensten georganiseerd. Eén op dankdag en één op biddag. We vierden kerst in de kerk.

Er is een leerplein, waarbij voor kinderen die meer uitdaging verdienen, stof wordt aangeboden waaraan verder in de klas kan worden gewerkt.
Op de eindtoets scoorde de school boven het landelijk gemiddelde.

c.b.s. De Sprankel

De school is één van de 2 basisscholen in de woonkern Dussen, die hoort bij de gemeente Werkendam. De Sprankel is een brede school met partners van de eerste kring in één gebouw. Dit nieuwe gebouw is op 8 mei 2017 in gebruik genomen. Dit jaar stond vooral in het teken van CBS De Sprankel in de MFA Dussen. Na de verhuizing is het wennen voor iedereen en gaan zaken soms anders. Dit jaar is gebruikt om hier een goede vorm in te vinden.

Een nieuw gebouw, nieuwe meubels, frisse uitstraling. Dit willen we naar buiten brengen met een logo. Ons nieuwe logo zal straks overal in terugkomen. Door dit logo is er ook weer gesproken over de visie.

Ons leerlingenaantal kwam op 1 oktober 2017 uit op 46 leerlingen. Deze lichte daling heeft vooral te maken met verhuizingen naar elders. Het leerlingaantal fluctueert tussen de 45 en 50 maar blijft verder vrij stabiel. Als team zijn we verder gegaan met de cursus 'Teach like a Champion' en hebben daarbij ook ingezet op het hanteren van het expliciete directie instructiemodel. We hebben hiervoor lessen gemaakt en die aan elkaar gepresenteerd.

Schooljaar 2017-2018 heeft het team zich aangesloten bij Cultuur met Kwaliteit en literatuur. Hoe kunnen we literatuur inzetten bij onze cultuurprojecten. We hebben gekozen voor literatuur, daar we in ons nieuwe gebouw gebruik maken van de bibliotheek op school.

In 2017 hebben 3 teamleden de laatste kanjer trainingsbijeenkomst gevolgd. Nog één collega zal in 2018 op cursus gaan en dan mogen wij ons officieel Kanjerschool noemen. We leren dan kinderen op een goede manier sociaal met elkaar omgaan. Dit volgen we door ieder jaar de kinderen de schoolveiligheidsvragenlijst van ZIEN in te laten vullen. Ook het schoolveiligheidsplan is aangepast.

Op ICT gebied zijn we volledig in de cloud gaan werken met cloudwise. We hebben een werkgroep de parro app van ParnasSys laten onderzoeken en hebben deze ingezet begin 2018. Er is gewerkt aan een nieuw ICT beleidsplan. De ICT-er heeft de cursus "Train de trainer" gevolgd van de Prowise Presenter.

Voor de leerlingen zijn er chromebooks aangeschaft. We maken dit schooljaar een start om leerlingen van de bovenbouw de toetsen digitaal te laten maken.

De inspectie heeft de school het basistoezicht toegekend.

De school wil zich onderscheiden met specifieke aandacht voor het individuele kind.

De omvang van de groepen maakt het mogelijk om individueel onderwijs te geven.

Het onderwijs wordt gekenmerkt door uitwerking van de differentiatie. Passend onderwijs is een sleutelbegrip.

Het vak Engels wordt in groep 1 t/m 8 gegeven.

Naast alle onderwijskundige ontwikkelingen is er aandacht besteed aan de christelijke vieringen, excursies, gastlessen, projecten etc.

P.c.b.s. Het Baken

Het afgelopen schooljaar is voor het personeel van Het Baken een bijzonder jaar geweest. Net voor de zomervakantie gaf de directeur, Arnold van Ooijen, aan dat hij algemeen directeur bij een andere schoolvereniging zou worden. De teamleider bovenbouw, Ronald van der Kruk, werd gevraagd om als interim-directeur in te willen springen. Halverwege de maand mei mochten we Johan van Nieuwkoop als nieuwe directeur van Het Baken begroeten. Het is, zoals u leest, een jaar met verschillende wisselingen in het management geweest. Terugkijkend op dit schooljaar mogen we concluderen dat het voor ons allen een mooi, harmonieus en

verrijkend jaar is geweest.

Het Baken maakt de laatste jaren een sterke groei van het leerlingenaantal door. Op 1 oktober 2016 was het leerlingaantal met 21 leerlingen t.o.v. het jaar daarvoor toegenomen. Op 1 oktober 2017 kwam het leerlingaantal op 352 uit, hetgeen opnieuw een toename van 21 leerlingen betekent. Deze groei zal zich de komende tijd voorzetten naar rond 357 per oktober 2018, waarna de groei waarschijnlijk wat zal afnemen.

Het schooljaar 2017-2018 startten we met 4 kleutergroepen, waarna vanaf januari 2018 de vijfde kleutergroep is opgestart. Met de gemeente Werkendam vindt overleg plaats over de aanvullende huisvesting om de groei van het leerlingenaantal te kunnen opvangen. Op dit moment zijn er namelijk te weinig lokalen in het schoolgebouw, waardoor we genooddakt zijn om een groep in het gebouw van SamSam (Trema), dat tegenover de school staat, onder te brengen. Na de zomervakantie zal dit nog steeds aan de orde zijn en zal daarnaast de Leerpleingroep opnieuw haar onderkomen in de Biesboschkerk moeten krijgen. De hoop is om met de gemeente overeen te komen om op termijn tot permanente aanbouw over te kunnen gaan.

Het afgelopen cursusjaar is het computerlokaal ontmanteld en als regulier klaslokaal ingericht. De computers zijn vervangen door chromebooks (tablets), waar alle leerlingen in hun eigen lokaal gebruik van kunnen maken. Daarnaast is de school overgegaan op het werken in de cloud. Dit alles zal de komende tijd de nodige scholing van de leerkrachten vragen.

Het afgelopen cursusjaar is ook weer van diverse gastprojecten, gastlessen e.d. gebruik gemaakt. Op gebied van cultuur, natuuronderwijs en geschiedenis zijn diverse excursies uitgezet en ook het gebied van weerbaarheid, cultuur, sport zijn diverse activiteiten georganiseerd. Te noemen zijn bijvoorbeeld: Project LEV, bezoek aan het gemeentehuis, bezoek Kamp Vught, Culturele excursies, project Jet en Jan, gastles Romeinse soldaat en theater- of poppenvoorstellingen. Het gemeentelijk sportbevorderingsproject van BART heeft weer diverse sportactiviteiten binnen de reguliere gymlessen aangeboden.

Onderwijskundig is ingezet op de ontwikkeling van het taalonderwijs, zowel Nederlands als Engels. Voor beide vakken is in de groepen 3-8 een nieuwe, duidelijk verbeterde, methode aangeschaft. Het vraagt een forse investering van de leerkrachten, maar in de loop van de tijd zal dit alles haar vruchten bij de leerlingen afwerpen. De leerkrachten van de kleutergroepen hebben het afgelopen jaar cursussen gevolgd op het gebied van woordenschat voor kleuters en Kijk (observatieprogramma). Onderwijskundig wordt voortdurend gezocht naar ontwikkelingen die de kwaliteit van het adaptief onderwijs verhogen. Het team heeft vorig jaar de cursussen 'Teach like a Champion' en 'Coöperatief leren' gevolgd en het afgelopen jaar is bewust gekozen om de verkregen informatie en opgedane vaardigheden te borgen door te oefenen, met elkaar te delen en van elkaar te leren. De planning is dat er voor het schooljaar 2018-2019 scholingstijd ingeruimd wordt om een ontwikkelingslag op het gebied van ICT te maken. Daarnaast zal er scholing op het gebied van hoogbegaafdheid gevolgd worden en staat het containerbegrip gepersonaliseerd leren op de agenda. We willen met elkaar bespreken wat, in het kader van gepersonaliseerd leren, onze stip op de horizon is en welke stappen we moeten maken om deze stip te bereiken.

Verder kan gezegd worden dat de eind- en tussenopbrengsten op een goed/voldoende niveau liggen en dat deze trend zich voortzet. We doen ons best om deze te borgen c.q. te verhogen.

c.b.s. Eben Haëzer

De Stromingsvlag hangt, sinds januari 2016, bij ons in top. Op dit moment hebben wij 210 leerlingen. Een peutergroep van Stichting kinderopvang 'Buitengewoon' gebruikt gedurende 2 dagdelen één lokaal. Wij hopen dat deze peuters automatisch doorstromen naar één van onze kleutergroepen.

De school telde op de teldatum 1 oktober 2017 - 201 leerlingen. Dit is minder dan vorig jaar, toen hadden we 214 lln. op de teldatum. De prognoses, opgesteld door Verus, laten deze daling ook zien. Wij hebben te maken met krimp van de bevolking in Woudrichem. De school telt nu 9 groepen: vanaf augustus 2018 zijn dit 8 groepen. Onderwijskundig gezien is onze aandacht onder andere uitgegaan naar:

- Cultuurontwikkeling. Wij zijn als volgschool 'Cultuur met Kwaliteit' actief bezig met het ontwikkelen van een doorgaande lijn van onze cultuurlessen uitgaande van onze methode "Uit de kunst". Deze leerlijn wordt nu (schooljaar 2017-18) uitgevoerd. Het is duidelijk zichtbaar in de school. Alle leerlingen bezoeken musea, volgen workshops en een enkele groep volgt speciale muzieklessen. Onze leerkrachten worden mede geïnspireerd door onze ICC'er.
- Meer bewust bezig zijn met het vakgebied "Begrijpend lezen", uitgaande van o.a. bepaalde strategieën. Daarvoor is het niet noodzakelijk een methode te gebruiken. Zaakvakken en interessante artikelen worden ingezet voor het vak "Begrijpend lezen".
- Klassenmanagement en het 'van en met elkaar leren'. Dit is een terugkerend en belangrijk item ten aanzien van de ontwikkeling van het team. Gebruik maken van coöperatieve werkvormen in de groepen is steeds meer een vanzelfsprekendheid.
- Scholingstraject "Leren zichtbaar maken". Dit is een bewustwordingsproces, dat de doelen zichtbaar maken voor de leerling. Leerlingen betrekken bij hun eigen leerontwikkeling en eigenaarschap ontwikkelen.
- Invoeren van, en werken met het signaleringssysteem ZIEN. Dit is een invoeringstraject van meerdere jaren dit valt onder het onderdeel veiligheid. Dit jaar staat welbevinden en betrokkenheid als belangrijkste observatie item centraal.
- ICT, leerkrachten worden intern bijgeschoold door de Prowise Presenter trainer van school (tevens ICT 'er). Alle groepen maken gebruik van de tablets ter ondersteuning van de lessen. De kleutergroepen hebben een touchscreen.
- De opbrengsten van de centrale eindtoets 2017 lag op een voldoende niveau.

Het team van de Eben-Haëzer bestaat uit 17 mensen. Vijftien leerkrachten en 2 IB'ers. Het management bestaat uit 2 teamleiders en de directeur. Dit jaar hebben wij te maken gehad met diverse langdurige ziekten. Daardoor was in meerdere groepen tijdelijke vervanging nodig. Dit komt de continuïteit van het onderwijs niet ten goede.

Veel collega's hebben cursussen en opleiding gevolgd bij de Regio Academie en Penta Nova.

Stagiaires hebben wij vanuit de Marnixacademie en het Da Vinci college uit Gorinchem.

Punt van zorg is het aantal nieuwkomers. De taalbegeleiding verloopt goed, maar op sociaal emotioneel gebied is een zekere deskundigheid noodzakelijk. Voor de extra begeleiding van nieuwkomers hebben wij een onderwijsassistente voor 4 ochtenden. Zij volgt de Stromingsbrede ondersteuning in o.a. interventie bijeenkomsten.

De raampuien zijn schooljaar 2016-2017 vervangen. Wat kleine afwerkwerkzaamheden hebben dit schooljaar plaats gevonden. Zorg is er rond de

centrale verwarming. Er zal een onderzoek komen naar de problemen van de verwarming onder de vloer.

De tuin wordt door een vrijwilliger bijgehouden. In principe is er op woensdagmorgen een vrijwilliger in school voor kleine klussen en kopieerwerk ter ondersteuning van de leerkrachten.

c.b.s. 't Kompas

Dit jaar stond in het teken van de grote verhuizing naar een gloednieuw gebouw. Een zogenaamde multifunctionele accommodatie waar we samen met de bibliotheek, kinderopvang Trema), Sigmondschool, SOVAK onze nieuwe plek hebben gekregen. Een heel erg mooi gebouw met veel kansen op het gebied van onderwijs. Zo hebben we nu de beschikken over zogenaamde onderwijs leerpleinen, waar o.a. gezamenlijk opdrachten kunnen worden uitgevoerd, zelfstandig kan worden gewerkt en waar – belangrijk – leerlingen meer van elkaar kunnen leren. Ook heeft ieder lokaal de beschikking over zogenaamde stilteruimtes. Hier kunnen leerlingen, prikkelvrij ana het werk. Verder is ieder lokaal uitgerust met de modernste digitale apparatuur. Noodzakelijk, omdat ICT-in-de-klas in de zeer nabije toekomst, meer en meer een dominante en cruciale rol speelt in het onderwijs.

In 2017-2018 zijn wij verder gegaan met Positive Behavior Support (PBS). PBS besteedt aandacht aan gedragsvaardigheden van leerlingen en helpt ons op een schoolbrede manier vooral de positieve zaken te benoemen en te laten groeien. De nadruk lag dit jaar op PBS en de nieuwe school (voor een nieuwe school gelden weer nieuwe regels) en op PBS en het team (hoe kunnen we op een professionele, inhoudelijke wijze elkaar helpen bij ons werk).

Om de leerlingen basisvaardig onze school te laten verlaten, onderzoeken wij op welke wijze dit verbeterd kan worden. In het afgelopen schooljaar zijn de methoden Wereld Oriëntatie (in plaats van de verouderde methoden Aardrijkskunde, Geschiedenis en Biologie), Veilig Leren Lezen en Lijn 3 door de leerkrachten 'beproefd'. Er moet nog een keuze gemaakt worden. Dat zal nog dit schooljaar gaan gebeuren, zodat we komend schooljaar kunnen starten.

Continuurooster. De kinderen gaan vanaf het nieuwe schooljaar om 08.25 uur naar school en zijn om 14.00 uur vrij. Uit gesprekken in de wandelgangen verneem ik en mijn collega's dat dit erg goed bevalt. Tijdens de Open Dagen merkten wij dat ouders soms ook hierop selecteren als het om schoolkeuze gaat. Volgend schooljaar hopen we het continuurooster – samen met de ouders – te evalueren.

De leerlingaantallen blijven een punt van zorg. Volgens prognose neemt het aantal leerlingen gestaag af. Een tendens die zich niet alleen voordoet bij onze school, maar ook Stromingsbreed, en landelijk wordt gevoeld.

c.b.s. Waardhuizen

De school is de enige onderwijsvoorziening in de woonkernen Waardhuizen en Uitwijk, die horen bij de gemeente Woudrichem. We zijn behoorlijk stabiel in het leerlingenaantal. Op 1 oktober 2016 waren dit 45 leerlingen, op 1 oktober 2017 hadden we 48 leerlingen op de teldatum. Momenteel zitten we op 51 leerlingen. We hebben met het hele team meer geleerd over effectief rekenonderwijs en leerlijnen volgen. En we zijn geschoold in EDI. Dit is een model om de instructie aan de leerlingen nog krachtiger en effectiever te maken. Het afgelopen schooljaar hebben verschillende teamleden cursussen gevolgd bij de Regioacademie. O.a.: Dyslexie en Omgaan met prikkelverwerking. De leerkracht van de onderbouw is de opleiding Specialist jonge kind aan het volgen. Zij hoopt deze volgend schooljaar positief af te ronden. Ze is ook namens de Stroming benoemd als excellente leerkracht en heeft per 1 mei een LB functie als specialist jonge kind voor de hele Stroming. De middenbouw leerkrachten zijn bezig met de gymopleiding. Een

intensieve opleiding die ze volgend schooljaar gaan afronden.

De bovenbouwleerkracht volgt de studie tot ICC-er (interne cultuur coördinator). Dit schooljaar nog heeft ze 10 studiemomenten gehad en mag ze benoemd worden tot ICC-er.

De directeur is volledig hersteld en heeft naast 1 dag lesgevende taken 3 dagen voor directietaken.

We zitten midden in een grote renovatie. Deze renovatie wordt zoveel mogelijk uitgevoerd binnen de vakanties en vrije dagen om het onderwijsleerproces niet te verstoren. De renovatie wordt aangestuurd door ouders en samen met plaatselijke ondernemers en ouders uitgevoerd. De renovatie hopen we op 15 september volledig afgerond te hebben en dan feestelijk de school te heropenen.

De eindopbrengsten van de school zijn voor dit schooljaar nog niet bekend.

Afgelopen jaren zaten we ruim boven de inspectienorm.

We investeren veel in Passend Onderwijs om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van ieder kind. Hiervoor voeren we o.a. kind-gesprekken en we laten kinderen vanaf groep 6 meekomen naar het rapportgesprek. We willen kinderen eigenaar maken van hun eigen leerproces door ze de verantwoordelijkheid te geven die ze aankunnen

c.b.s. De Ark

De school is de enige onderwijsvoorziening in de woonkern Meeuwen, die hoort bij de gemeente Aalburg. De school is gehuisvest in een gebouw met goede voorzieningen. De verwachting en hoop van de komst van enkele nieuwe gezinnen is helaas niet uitgekomen en bevestigd. Integendeel, het afgelopen jaar hebben twee gezinnen De Ark verlaten en zagen we ons leerlingen aantal nogmaals dalen. Op 1 oktober 2017 werden 41 leerlingen geteld, een gelijk aantal als vorig jaar op de teldatum. De verwachting is dat komende teldatum de sterke leerlingendaling in feitelijk aantal vast te stellen is op 33 leerlingen. Wel moet aangegeven worden dat van de 33 leerlingen dan 10 leerlingen in groep 5 t/m 8 zitten. Wat aangeeft dat de onderbouw een sterke aanwas laat zien en we de komende jaren een groei te verwachten hebben.

De Ark heeft zich middels Cultuur met Kwaliteit sterk ontwikkeld in het cultuuronderwijs. Hiermee het cultuuronderwijs in beeld gebracht en geborgd en heeft geleid tot een deel thematisch werken in de groepen.

Onderwijskundig wordt voortdurend gezocht naar ontwikkelingen die de kwaliteit van het adaptief onderwijs verhogen. Zo is de cursus EDI gecombineerd met de Teach technieken en is verder groepsdoorbrekend werken ingezet.

De planning is dat er voor het schooljaar 2018-2019 tijdens het middagprogramma het thematisch werken uitgebreid wordt met het werken met themakaarten over diverse vakgebieden.

Door wisselingen in het team is er een andere teamcultuur gegroeid. De samenbindende teamgeest is hecht en opbouwend.

Voor de derde keer op rij mochten we een mooie (CITO-)eindscore neerzetten die op het landelijke gemiddelde lag. In december heeft de onderwijsinspectie een verificatieonderzoek gedaan. De Ark heeft daarop goede reactie ontvangen met een voldoende resultaat op onze kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur en veiligheid.

De huidige directeur heeft te kennen gegeven een andere uitdaging te zoeken, waardoor er per mei 2018 een directeurswisseling zal plaatsvinden. Uitgangspunt is geweest een directeur te benoemen die zo mogelijk full time op school aanwezig kan zijn. Hierin is inmiddels voorzien, zo zal dhr. Paul Zellenrath de nieuwe directeursfunctie op zich gaan nemen.

Er is nauwe samenwerking met de directeuren van de collega-scholen in Aalburg

c.b.s. Het Fundament

De school is de enige onderwijsvoorziening in de woonkern Genderen, die hoort bij de gemeente Aalburg. Het afgelopen jaar zijn we in leerlingenaantal licht gegroeid. Qua personeel hebben er wat wisselingen plaatsgevonden. Doordat een leerkracht elders een volledige baan kreeg, konden wij voor 0,5 een nieuwe leerkracht benoemen. Het jaar is dan ook met een volledig team gestart en is ook het zwangerschapsverlof van een collega ingevuld.

In het begin van 2017 hebben we de tevredenheidsspeilingen van ouders en leerlingen geanalyseerd. Wij zijn blij dat ouders tevreden zijn over onze school. Ook de leerlingen vinden het fijn om op Het Fundament les te krijgen.

Ouderbetrokkenheid rondom het Fundament is groot. We maken sinds maart vorig jaar gebruik van de Parro app als snel communicatiemiddel en gesprekkenplanner. Ook zijn er regelmatig ouders bereid een gastles te geven. Het oudervertelgesprek heeft het afgelopen jaar centraal gestaan in de leerwerkgemeenschap

Ouderbetrokkenheid. We hebben vooral gekeken naar de meerwaarde van het gesprek, de inhoud van het gesprek en de administratie rondom het gesprek. We hebben hier een goede modus in gevonden. Volgend schooljaar willen we daarmee gaan werken.

In het voorjaar kwam ook het officiële inspectierapport binnen. Een mooi resultaat. Voldoende op alle onderdelen en op schoolklimaat een goed. De Cito eindscore werd nog wel spannend. Mede door extra inzet in groep 8 en hulp van het analyseteam van de PO raad scoorden we ruim boven het landelijk gemiddelde.

Onze school is partnerschool geworden van de DIA toets. Deze toets bevat naast de eindtoets groep 8 ook een leerlingvolgsysteem vanaf groep 6, welk wordt uitgebouwd naar groep 3. Deze digitale toetsen zijn adaptief, kosten veel minder lestijd, geven meteen doelen voor de volgende periode en zijn werkdruk verlagend voor de leerkracht. Leerlingen vinden het fijn om de toets digitaal te maken. Deze eindtoets vraagt 1 morgen i.p.v 3 dagdelen. Vorig jaar hebben we de DIA proeftoets eind groep 8 afgenomen. Mooi om te zien was het feit dat de uitslag grotendeels overeenkwam met de uitslag van de CITO eindtoets. We nemen dit jaar een beslissing over de keuze van de toets.

Naast de DIA toets is groep 7 begonnen met rekenen op de tablets. Het grote voordeel is hierbij dat leerlingen meteen zien of ze de som fout hebben.

Samen met cbs de Ark en cbs de Sprankel hebben we verder gewerkt aan de technieken van Teach like a Champion i.c.m. coöperatieve werkvormen. Ook zijn we aan de slag gegaan met instructie volgens het EDI model. Deze manier van instructie verhoogt de betrokkenheid van de leerlingen.

Huisvesting blijft een veel besproken onderwerp. Er zijn enkele sessies geweest tussen kdv Camelot en cbs Het Fundament. Hierbij is gekeken naar eventuele renovatie en inwoning van het kinderdagverblijf. Dit plan is helaas verworpen vanwege de grote en te dure kosten. Het gesprek over de huisvesting blijft wel actueel. Binnen het team is gesproken over nieuwbouw of renovatie. Renoveren heeft dan de voorkeur van het team.

We kunnen terugkijken op een fijn jaar, waarin hard gewerkt is door team, leerlingen en ouders.

c.b.s. De Parel

CBS 'De Parel' is sinds 1 augustus 2016 bij 'De Stroming'. Sinds 1 augustus 2014 zijn 'De Ganzenhof' en 'De Kandelaar' met elkaar gefuseerd tot CBS 'De Parel'. Het aantal leerlingen op 1 oktober 2017 was 264. Het aantal leerlingen is vanaf 1 augustus 2014 langzaam gedaald. In 2014 271, 2015 270, 2016 265 en 2017 dus 264. Naar verwachting zal het aantal leerlingen in de komende jaren gaan dalen. Op 1 oktober 2018 hebben we ongeveer 255 leerlingen.

In het afgelopen jaar hebben we als school op een aantal onderwijskundige ontwikkelingen de focus gelegd. Op basis van een plan van aanpak voor de schoolontwikkeling hebben we ons bezig gehouden met EDI (Expliciete Directe Instructie) en groepsdoorbrekend werken. Daarnaast hebben we veel aandacht gehad voor de inzet van laptops (Chromebooks) en het werken met digiborden. Bij EDI is door de collega's veel aandacht geweest voor het 'stellen van doelen' en de 'evaluatie'. In het kader van groepsdoorbrekend werken is bij een paar vakken samengewerkt tussen verschillende groepen.

In december 2017 heeft de inspectie een bezoek aan de school gebracht. Het is fijn te kunnen melden dat we als school de basiskwaliteit hebben waargemaakt. Op de kwaliteitsgebieden didactisch handelen en kwaliteitscultuur heeft de inspectie ons een 'voldoende' gegeven. Op de kwaliteitsgebieden extra ondersteuning en kwaliteitszorg heeft de inspectie ons een score 'goed' gegeven. De inspectie heeft een aantal aandachtspunten meegegeven waarvan kunnen zeggen dat die ook in ons plan van aanpak zijn opgenomen.

We hebben als school gewerkt aan het opstellen van ons schoolondersteuningsprofiel. Begin 2018 heeft de MR ingestemd met het SOP.

In het kader van de schoolontwikkeling en de inzet van het digibord en Chromebooks hebben alle collega's deelgenomen aan verschillende scholingsbijeenkomsten. Er is een aantal bijeenkomsten geweest over EDI waardoor het kennisniveau op hetzelfde niveau is komen te liggen.

In de afgelopen maanden zijn alle collega's geschoold in het gebruiken van de digiborden en de bijbehorende software. De meeste collega's hebben het certificaat 'Zilver' gehaald.

Alle collega's hebben een persoonlijke laptop ontvangen die gebruikt kan worden vergaderen en thuiswerk.

Binnen de school hebben we veel aandacht besteed aan collegiale visitatie en intervisie. Alle collega's zijn ingedeeld in een intervisiegroep, die verschillend van samenstelling is. Deze collega's zijn aan de hand van een feedbackvraag bij elkaar in de groep op bezoek geweest en hebben als groep op dezelfde dag een intervisiebijeenkomst gehad. De feedbackvraag is gerelateerd aan het plan van aanpak van de schoolontwikkeling en opgenomen in het POP.

Het aantal teamleden is in het afgelopen jaar licht gestegen in verband met extra ondersteuning die verschillende leerlingen nodig hebben en de instroomgroep die in het schooljaar 2017-2018 is gestart.

In 2017 hebben we aan verschillende PABO studenten een stageplaats aangeboden. Vanuit de PABO krijgen we maximaal één LIO student toegewezen. Daarnaast zijn nog verschillende studenten uit PABO 1 tot en met PABO 3 actief geweest binnen de school. Het aantal verschilt per schooljaar.

Het ziekteverzuim binnen de school kent zijn pieken en dalen. In de periode van de landelijke griepgolf doen we als school zeker mee. We hebben met (veel) extra inzet van eigen personeel de vervanging voor de zieke collega's kunnen regelen. We hebben als school helaas ook te maken met langdurige zieken. Het terugkeerproces wordt in overleg met de arbodienst zorgvuldig begeleid.

Sinds augustus 2017 zijn we gehuisvest in een prachtig nieuw schoolgebouw. Elk lokaal is voorzien van nieuw meubilair en een nieuw digibord. Het schoolplein is met nieuwe speeltoestellen ingericht. We zijn trots op dit prachtige gebouw.

Gezien de verhuizing zijn verschillende zaken niet meegegaan naar de nieuwbouw, waardoor we te maken hebben met een desinvestering. Desondanks kan De Stroming 2017 positief afsluiten.

Onderwijskundig bouwen we in 2018 verder aan de weg die we zijn ingeslagen. Het is de bedoeling dat we de volgende stappen in het EDI-model en werken we aan

eigenaarschap bij leerlingen gaan zetten. Daarnaast zal de ICT verder geïntegreerd gaan worden in en gekoppeld gaan worden aan ons onderwijskundig handelen. Verdere invulling en doordenking van het meerbegaafdenbeleid zal in 2018 gaan plaats vinden. Dat geldt ook voor het vormgeven van het onderwijs aan NT2-leerlingen

1.5 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact

Dit is niet van toepassing.

1.6 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het "ondernemen".

De Stroming heeft in 2017 geen specifiek beleid gevoerd met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wel kan hier worden genoemd de grote aandacht die op alle niveaus bestaat voor de werkdruk. Samen met adviesbureau sSprong zijn we een traject gestart om alle collega's bevlogen aan het werk te houden in het onderwijs. Dit traject is gebaseerd op Job Demand Resources model van Bakker.

2 Governance

2.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance

Het bestuur van De Stroming heeft in 2017 het besluit genomen een proces in te gaan naar een nieuwe bestuursvorm: Het Raad van Toezicht / College van Bestuur model. Bij deze bestuursvorm zijn bestuur en toezicht niet alleen functioneel, maar ook organiek gescheiden. We worden hierin begeleid door Marcel Bos van Scolix, die voor het juridisch aspect Kees de Bondt als adviseur meebracht. Het is de bedoeling dat de nieuwe bestuursvorm op 1 augustus 2018 ingaat. De Stroming blijft vooralsnog wel een vereniging.

2.2 Vermelding code goed bestuur

Heel kalenderjaar 2017 heeft De Stroming de code Goed Bestuur van de PO Raad gehanteerd.

2.3 Vermelding van de afwijkingen van deze code en toelichting

Er is geen sprake van afwijking van de hierboven genoemde code.

2.4 Horizontale verantwoording

Bestuur, directeuren en leerkrachten hebben allemaal een taak in het zichtbaar maken van hun resultaten en het afleggen van verantwoording hierover. De Inspectie heeft het bestuur hiervoor een onvoldoende gegeven. De Stroming heeft in 2017 onvoldoende verantwoording afgelegd naar het oordeel van de Inspectie. Niet alle scholen hadden Vensters voor Verantwoording adequaat gevuld. Voor 2018 hebben we intern afgesproken Vensters optimaal te vullen. De Stroming heeft in 2017, net zoals in voorgaande jaren, horizontaal verantwoording afgelegd aan de leden van de vereniging tijdens de algemene ledenvergadering (ALV) 7 juni 2017.

3 Onderwijs

3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

In 2017 was er sprake van lichte krimp over het geheel van De Stroming. De verschillen tussen de scholen was soms groot. Zo groeide Het Baken Werkendam sterker dan voorspeld en was de krimp op sommige scholen, zoals De Zaaier Andel, Eben Haëzer Woudrichem en 't Kompas Werkendam groter dan verwacht. Dat geeft op die scholen toch een zekere mate van spanning. Daarnaast merken we meer en meer wat de effecten zijn van Passend Onderwijs voor het reguliere onderwijs. Zowel het aantal leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften neemt toe, als de specificiteit van (met name de gedrags-) vragen. We hebben veel meer ondersteuning ingezet, hetgeen grotendeels mogelijk werd gemaakt met de middelen die ontvangen werden van de samenwerkingsverbanden. Een ander aspect was de instroom van nieuwkomers uit met name Syrië en Eritrea. We hebben de opleiding 'Omgaan met nieuwkomers' van de Marnix Academie 'in service' laten uitvoeren. Zo'n 25 collega's hebben deze opleiding gevolgd. Ook hebben we een coördinerend taalspecialist benoemd.

De scholen van De Stroming hebben zich in 2017 meer georiënteerd op onderwijsvernieuwingen. De vraag of we nog toekomstbestendig primair onderwijs bieden en wat daarvoor nodig is speelt een belangrijke rol in onze overleggen. Omdat we van mening zijn dat informatie- en communicatietechnologie onomkeerbaar haar weg gaat in het onderwijsproces en de vaardigheden van ons als professionals bepalen of we daar effectief en efficiënt mee kunnen omgaan hebben alle medewerkers een nulmeting gedaan op hun ICT-vaardigheden.

3.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

Bestuur en management van De Stroming hebben de ambitie kwalitatief goed protestants-christelijk basisonderwijs te (blijven) bieden. We zullen in de nabije toekomst de lat hoger leggen: én naar prestaties én naar welbevinden. Daarnaast wil De Stroming een goede werkgever zijn en haar personeel boeien en binden. We zullen meer variëteit in onderwijsconcepten gaan zien, waarbij de inzet van ICT een steeds grotere rol zal krijgen.

De leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zullen ons steeds verder uitdagen goed om te gaan met hun (gedrags-)vragen. Dat vraagt de komende jaren om specifieke professionalisering.

Daarnaast leeft bij bestuur en management de vraag wat nu nodig is om goed onderwijs te bieden in de 21^e eeuw. Hoe boeien we leerlingen? Wat moet de basis zijn? Hoe gaan we die bieden?

3.3 Onderwijsprestaties

Alle scholen namen in 2017 deel aan de eindtoets van het College voor Toetsen en Examens (CVTE). Deze eindtoets wordt geleverd door Cito. Het gemiddelde van de scholen rekeninghoudend met leerlingengewicht is 537,5. Het landelijk gemiddelde gecorrigeerd voor leerlingengewicht was in 2017 535,6. De scholen van De Stroming hebben aanzienlijk beter gepresteerd dan in 2016. De prestaties liggen in 2017 gemiddeld boven het landelijk gemiddelde. Drie scholen scoren onder het gemiddelde en zes scholen scoren boven het gemiddelde.

CBS Waardhuizen 547,2 (2016: 536,2).
CBS De Sprankel 541,3 (2016: 535,1).
PCBS Het Baken 535,0 (2016: 534,7).
CBS De Zaaier 536,9 (2016: 534,0).
CBS De Ark 535,3 (2016: 533,0).
CBS Het Fundament 538,0 (2016: 530,8).
CBS 't Kompas 532,3 (2016: 528,0).
CBS Eben Haëzer 535,7 (2016: 537,1).
CBS De Parel 535,8 (2016: 534,0).

Op de Eben Haëzer na scoren alle scholen (fors) hoger dan in 2016.

3.4 Onderwijskundige- en onderwijsprogrammatische zaken

Alle scholen van De Stroming vinden een goed en veilig pedagogisch klimaat de basis van waaruit we werken.

Alle scholen van De Stroming werken met het leerstofjaarklassensysteem. Binnen dit systeem zijn verschillende scholen bezig met alternatieven, zoals groepsdoorbrekend werken, horizontaal roosteren. De kleine scholen werken noodgedwongen met combinatieklassen en soms zelfs met drie-combi's. In dat geval proberen we bij les in de basisvakken zoveel mogelijk de groepen uit elkaar te halen. Het werken met behulp van tablets in de groep is op meerdere scholen in gang gezet in 2017.

3.5 Informatie over toegankelijkheid en het toelatingsbeleid

In principe kunnen alle kinderen in leerplichtige basisschoolleeftijd worden aangemeld voor de scholen van de Vereniging. Wel wordt als eis gesteld, dat ouders tenminste de grondslag en doelstelling van de schoolvereniging respecteren en dat leerlingen, behoudens medische indicatie, aan alle in het schoolplan en activiteitenplan vermelde activiteiten zullen deelnemen.

Voor leerlingen met een bepaald onderwijsarrangement geldt een regeling die in alle schoolgidsen staat vermeld. Uitgangspunt is de mogelijkheid van de individuele school om passend onderwijs te kunnen verzorgen volgens het beschreven ondersteuningsprofiel. De scholen participeren in samenwerkingsverbanden waarbinnen een sluitend aanbod voor alle leerlingen in het voedingsgebied wordt gerealiseerd.

4 Kwaliteitszorg

4.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar

De zorg voor kwaliteit staat hoog in het vaandel. In 2016 zijn er 3 soorten tevredenheids – onderzoeken (leerlingen, personeel en ouders) uitgevoerd. Leerlingen en ouders blijken erg tevreden met het onderwijs op de scholen van De Stroming. Het personeel is op onderdelen kritisch. Zowel in het managementteam als in het bestuur zijn de resultaten besproken. Op schoolniveau zijn plannen van aanpak gemaakt voor verbetering en borging. In 2018 worden deze tevredenheidsonderzoeken wederom uitgevoerd.

Alle scholen maken gebruik van het leerlingenadministratie en leerlingvolgprogramma ParnasSys. De monitoring van de onderwijskwaliteit wordt uitgevoerd m.b.v. de module Integraal behorend bij het leerlingadministratieprogramma ParnasSys. Snel en efficiënt.

Er is meer zicht op de onderwijsopbrengsten. De directies gebruiken de verkregen informatie voor het opstellen van hun schoolplan en het jaarlijkse schoolontwikkelingsplan, terwijl het bestuur snel en goed geïnformeerd wordt over de opbrengsten van het onderwijs. Aandachtspunt is nog steeds de scholing van personeel om alle mogelijkheden van het programma te leren benutten, waarbij het analyseren van data en de vertaling daarvan naar een plan van aanpak een specifiek aandachtspunt is.

De trajecten voor leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften op de scholen in Werkendam, Dussen, Waardhuizen en Andel zijn afgestemd op het Ondersteuningsplan van de Kamer Rivierenland Midden Nederland (41.02), die deel uitmaakt van het regionale samenwerkingsverband Driegang (28.16).

De trajecten van cbs De Ark en cbs Het Fundament zijn afgestemd op het Ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband Langstraat, Heusden, Altena (30.10). Speerpunt is de verbetering van de basisondersteuning (inclusief Handelingsgericht Werken en de 1-Zorgroute).

Jaarlijks stelt de directeur van iedere school in samenspraak met de algemeen directeur een schoolontwikkelingsplan op. Dat gebeurt op basis van het schoolplan en de evaluatie van het vorige schoolontwikkelingsplan.

4.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De Stroming onderzoekt momenteel de mogelijkheden tot bestuurlijke fusie met het bestuur van d'Uylenborch in Almkerk en met het bestuur van De Regenboog in Nieuwendijk.

De krimp van leerlingenaantallen zet zich de komende jaren in lichte mate door. Vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, dan wel het gebruik maken van de mogelijkheid van pre pensioen zal het personeelsbestand de komende jaren verminderen. Daar waar mogelijk willen we jonge leerkrachten aan ons binden voor de langere termijn.

Onderwijskundig verwachten we veel te investeren in kwaliteitszorg. Het instrumentarium is gekozen en er zijn afspraken gemaakt voor trainingen, zodat wij het instrumentarium ook inzetten zoals bedoeld.

Daarnaast wordt op veel scholen nagedacht over toekomstbestendig onderwijs; zowel naar inhoud, als naar organisatie.

Met betrekking tot professionalisering zetten we komende jaren fors in op ICT en hoogbegaafdheid.

4.3 Afhandeling van klachten

In 2017 zijn geen officiële klachten ingediend bij het bestuur. De afhandeling van klachten geschiedt volgens een afgesproken regeling die in iedere schoolgids van de scholen is opgenomen.

5 Onderzoek

5.1 Toelichting inzake de werkzaamheden

In het kader van kwaliteitszorg en het inspectiebezoek hebben de betrokken scholen een zelfevaluatie uitgevoerd.

In 2017 zijn geen tevredenheidsonderzoeken uitgevoerd.

5.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De verwachting is dat we de komende jaren veel meer onderzoek zullen gaan doen. Behalve de tweejaarlijkse cyclus van tevredenheidsonderzoeken, zullen jaarlijks zelfevaluatie, veiligheidsonderzoeken en specifieke onderzoeken (bijvoorbeeld naar de kwaliteit van instructie) worden uitgezet. We zullen met elkaar een schema opstellen en uitvoeren met het werken met de kwaliteitskaarten van WMK.

6 Internationalisering

6.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

Internationalisering speelt op de scholen van De Stroming nog geen grote rol. Enkele scholen bieden Engels aan vanaf groep 1, maar er lopen geen uitwisselingsprojecten.

6.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De verwachting is dat steeds meer scholen Engels zullen gaan aanbieden vanaf groep 1. Verder verwachten we weinig impact van mogelijke internationaliseringstendensen.

7 Personeel

Het personeelsbeleid wordt nader omschreven in het personeelsbeleidsplan. De formatie per school wordt verdeeld met als richtlijn de sleutel 0,05 fte/leerling. Voor de kleinere scholen (onder de 145 leerlingen) komt daar een aanvulling op van $0,0138 \times (145 - \text{het aantal leerlingen})$. Dit laatste voor een positieve uitwerking op de groepsvorming binnen de kleine scholen. De ervaring tot nu toe is, dat de kleinere scholen toch enigszins boven de zgn. streefformatie zitten. In het grote geheel is dit echter niet belastend.

Het management van Het Baken, 't Kompas, De Zaaier, Eben Haëzer en De Parel bestaat uit een directeur, teamleiders en intern begeleiders. Het management van Het Fundament, De Ark, De Sprankel en Waardhuizen bestaat uit een directeur en een intern begeleider. Bij dit alles zij vermeld, dat de intern begeleiders een adviserende rol hebben.

Het middenmanagement is vanaf 1 augustus 2011 door het benoemen van teamleiders en intern begeleiders in een LB-functie versterkt. Teamleiders en intern begeleiders hebben meer verantwoordelijkheid gekregen.

Op 31 december 2017 waren in dienst: 7,9596 fte directie, 95,6295 fte onderwijzend personeel en 4,9929 onderwijzend ondersteunend personeel (exclusief vervangers wegens ziekte e.d.).

7.1 Zaken in het afgelopen jaar met een behoorlijke personele betekenis

Veel nascholingactiviteiten betroffen vaardigheden in het gebruik van ICT en in het inhoud en vormgeven van Passend Onderwijs (inclusief het onderwijs aan nieuwkomers). In relatie met het voorgaande bemerken we een toenemende behoefte aan onderwijsondersteunend personeel. De Stroming heeft in 2017 gewerkt met een eigen flexibele schil; voornamelijk gevormd door net afgestudeerde leerkrachten. Hiermee konden we een deel van de vervangingsbehoefte invullen. Daarnaast was De Stroming aangesloten bij IPPON, een dienstverlener die op flexibele basis personeel kan leveren.

De Stroming was in 2017 eigen risicodrager. Het ziekteverzuim was over 2017 4,11 %. In 2016 was dit 4,68 %. De Stroming heeft enkele collega's die langdurig ziek zijn; vaak niet werk-gerelateerd. De gemiddelde verzuimduur is in 2017 31,66 dagen. Ten opzichte van 14,23 dagen gemiddeld in 2016. De meldingsfrequentie is gedaald van 0,83 in 2016 naar 0,68 in 2017.

Voor de verdeling van het zgn. Personeels- en Arbeidsmarkt Budget (PAB) wordt uitgegaan van een volgende verdeling:

Verdeling PAB-budget	2013	2014	2015	2016	2017
Nascholing	8%	8%	0%	0%	0%
Ouderschapsverlof	0%	0%	0%	0%	0%
Formatie Schoolspecifiek	56%	56%	69%	69%	69%
Bedrijfsgezondheidszorg	8%	8%	6%	6%	6%
Afdracht Bovenschools	28%	28%	25%	25%	25%
B&M/GMR	pm	pm	pm	pm	pm

Gespaarde BAPO, te sparen uren Duurzame Inzetbaarheid en ouderschapsverlof worden jaarlijks bovenschools verrekend middels een jaarlijks te vormen voorziening waaraan iedere school vanuit de lumpsum verhoudingsgewijs bijdraagt.

De formatieve inzet zal ongeveer gelijk blijven. Weliswaar hebben we te maken met lichte krimp, het gegeven dat we eigen risicodrager zijn en het steeds moeilijker wordt vervangers te vinden, richten we een flexibele schil in op het niveau van De Stroming.

Gezien de krimp wordt bij benoemingen wel terughoudend omgegaan met vaste contracten.

In een groot personeelsbestand is natuurlijk verloop een belangrijk corrigerende factor t.a.v. de formatie-omvang zonder nadelige gevolgen voor het personeel. De verwachting is dat we de komende jaren voor enkele fte's natuurlijk verloop zullen hebben. Zie hiervoor ook het 'Bestuursformatieplan.2018-2021' (bijlage) als bijlage bij de 'Meerjarenbegroting 2018-2021' (bijlage)

7.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

Er is weinig personeelsverloop. Ook is er weinig mobiliteit binnen de vereniging. Elk jaar worden de wensen van alle collega's geïnventariseerd. Wisseling van de ene naar de andere school binnen de vereniging wordt nauwelijks aangegeven. De Stroming heeft in 2017 een nieuwe functie gecreëerd: beleidsmedewerker HRM. Op 1 april 2018 zal een nieuwe collega in deze nieuwe functie starten. In 2017 heeft De Stroming werkgelegenheidsbeleid voorbereid. De personeelsgeleding van de GMR heeft hiermee januari 2018 ingestemd.

7.3 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De verwachting is dat met de komst van de nieuwe functionaris 'beleidsmedewerker HRM' het personeelsbeleid moderner en professioneler wordt. De Stroming heeft de ambitie een aantrekkelijke werkgever te zijn.

7.4 Gevoerde beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag

Het beleid m.b.t. beheersing van een uitkering na ontslag is gericht op het voorkomen van ontslag. Er wordt pro actief gewerkt om tijdig te zien waar uitval dreigt, waarbij het verzuimprotocol een belangrijke rol speelt.

De Stroming heeft te maken met een lichte krimpsituatie. Daarom wordt bij vacatureruimte eerst intern de situatie geëvalueerd alvorens nieuwe benoemingen te doen. De Stroming is terughoudend in het aangaan van arbeidscontracten voor onbepaalde tijd. In 2017 zijn er geen personeelsleden ontslagen anders dan op eigen verzoek. Er is dan ook geen sprake van verstrekte uitkeringen na ontslag.

Op 1 juli 2016 is de wet Werk en Zekerheid (WWZ) voor de scholen van De Stroming van kracht geworden. Het levert voor het bijzonder onderwijs een moeilijke situatie op die de continuïteit van het onderwijs in gevaar kan brengen. Sinds 2016 zijn de volgende beleidsmaatregelen getroffen om aan deze situatie tegemoet te komen: naast de vaste kern van personeel met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd hebben we een zogenaamde flexibele schil ingericht met tijdelijke (min/max) contracten. Dit wordt gezien als een manier om zowel tegemoet te komen aan onze vervangingsbehoeften als een manier om jonge leerkrachten te binden aan De Stroming. Ook was De Stroming geheel 2017 aangesloten bij IPPON Personeelsdiensten. Zij houden voor ons in de gaten dat we in het kader van de WWZ geen risico's lopen en uit hun pool van aangesloten leerkrachten kunnen we vervangers aanstellen.

Op basis van de cao PO juli 2015 moet ook invulling gegeven worden aan het onderdeel duurzame inzetbaarheid. In het boekjaar 2017 heeft De Stroming geen aparte reservering voor duurzame inzetbaarheid ingericht. Er zijn geen collega's die hebben aangegeven in 2017 uren duurzame inzetbaarheid te willen sparen.

8 Huisvesting

8.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

De negen scholen zijn ieder in een permanent gebouw gehuisvest. De Sprankel en De Parel hebben in 2017 nieuwbouw betrokken. Het was de bedoeling dat ook 't Kompas in 2017 nieuwbouw zou betrekken, maar dit is maart 2018 geworden. Het Baken zit ook in een relatief nieuw gebouw. Eben Haëzer, De Zaaier en De Ark zijn gerenoveerd. Waardhuizen wordt gerenoveerd in de periode 2017-2018. Het Fundament staat op de nominatie gerenoveerd te worden. Onderzocht wordt wat de mogelijkheden zijn tot vervangende nieuwbouw.

De scholen in Meeuwen en Genderen vallen onder de gemeente Wijk en Aalburg. De Sprankel, Het Baken en 't Kompas horen bij de gemeente Werkendam, terwijl Waardhuizen, De Zaaier, Eben Haëzer en De Parel bij de gemeente Woudrichem horen.

De drie gemeenten fuseren per 1 januari 2019 tot de gemeente Altena.

De prognose is, dat de omvang van de huidige huisvesting volstaat met uitzondering van p.b.c.s. Het Baken. De prognoses leerlingengegevens geven aan dat p.c.b.s. Het Baken structureel recht heeft op een fors aantal vierkante meters extra. Het overleg hierover met de gemeente loopt vanaf najaar 2016. Sommige scholen zoals bijvoorbeeld Eben Haëzer, De Zaaier en Het Fundament hebben te maken met leegstand. De leegstand wordt echter verminderd c.q. opgeheven door aan partners als kinderopvang, peuterwerk en bibliotheek ruimte te verhuren.

8.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De scholen die in nieuwe gebouwen, al dan niet met verschillende partners, onderwijs bieden zullen in de samenwerking met de ketenpartners hun weg dienen te vinden. Met de renovatie van Waardhuizen gaat ook het bestuursbureau verhuizen. Het bestuursbureau is nu nog gevestigd in Het Bakken maar gaat medio 2018 naar Waardhuizen.

De ontwikkeling van alle scholen van De Stroming richting kindcentra staat voor de komende jaren op de agenda.

Voor Het Fundament wordt de komende periode er een van definitieve keuzes maken: renoveren of nieuwbouw.

9 Samenwerkingsverbanden en verbonden partijen

9.1 De Samenwerkingsverbanden waarbij de rechtspersoon is aangesloten.

Het Bakken Werkendam, 't Kompas Werkendam, De Sprankel Dussen, Waardhuizen Waardhuizen, De Zaaier Andel, De Parel Rijswijk en Eben Haëzer Woudrichem behoren tot samenwerkingsverband Driegang (28.16), kamer Rivierengebied Midden Nederland.

De Ark Meeuwen en Het Fundament Genderen behoren tot samenwerkingsverband Langstraat, Heusden, Altena (30.10).

9.2 Ontwikkelingen bij / in relatie tot verbonden partijen.

Vanaf september 2017 lopen er gesprekken met het schoolbestuur in Almkerk. Dit heeft geleid tot het tekenen van een intentieverklaring tot het onderzoeken van een bestuurlijke fusie tussen CNS d'Uylenborch in Almkerk en De Stroming per 1 augustus 2018.

Vanaf december 2017 lopen er gesprekken met het schoolbestuur in Nieuwendijk. De intentieverklaring tot het onderzoeken van een bestuurlijke fusie is in maart 2018 getekend.

Tenslotte zijn de besturen van SOOLvA en De Stroming toegetreden tot de samenwerkingsovereenkomst ex artikel 157 WPO.

10 Financiën

Doelstelling van De Stroming was altijd in een cyclus van 4 jaar minimaal op 0 uit te komen. De laatste jaren was er een (aanzienlijk) exploitatie overschot. Echter de begroting 2017 rekende met een flink tekort. Belangrijkste oorzaak daarvoor bleek te zijn een te lagere dotatie van enkele scholen om het meerjarenonderhoudsplan te kunnen financieren.

De planning- en controlcyclus is in 2017 nog eens doorgelicht. Conclusie is dat deze in principe nog steeds voldoet en dat het uitbesteden van de financiële administratie bij Groenendijk Onderwijsadvies voldoet. Wel zal in de toekomst verder worden nagedacht over de interne controle. Het werken met ProActive, digitale factuurverwerking, verloopt naar wens.

Met de omzetting naar het CvB/RvT model per 1 augustus 2018 zullen bevoegdheden, verantwoordelijkheden, rollen en taken opnieuw bekeken en ingeregeld moeten worden.

10.1 Financiële positie op balansdatum en toelichting

Weerstandvermogen

Het vrije deel van het eigen vermogen minus (materiële) vaste activa uitgedrukt in een percentage van de jaarlijkse rijksbijdrage. Het weerstandvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

Weerstandvermogen exclusief MVA was in 2017 37,36 %. Streefgetal is een minimum van 30%.

Weerstandvermogen inclusief MVA was in 2017 56,79 %. Streefgetal is een minimum van 50 %.

Solvabiliteit

De solvabiliteit heeft aan in welke mate men in staat wordt geacht om op langere termijn aan alle verplichtingen te voldoen.

Definitie 1.

Eigen vermogen (exclusief voorzieningen, inclusief egalisatierekening) gedeeld door het totale vermogen) x 100%.

Conform deze definitie was de solvabiliteit in 2017 72,02 %. Streefgetal is een minimum van 50 %.

Definitie 2.

Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door totaal vermogen x 100%.

Conform deze definitie was der solvabiliteit in 2017 87,19 %. Streefgetal is een minimum van 60 %.

Liquiditeit (current ratio)

De liquiditeit geeft aan in welke mate men in staat wordt geacht om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen. Een liquiditeitsratio van 1 wordt als voldoende aangemerkt.

Definitie.

Viottende activa gedeeld door kortlopende schulden.

Conform deze definitie was de liquiditeit in 2017 6,04. Streefgetal is 2.

Rentabiliteit

In het bedrijfsleven wordt met rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandvermogen.

Definitie.

Resultaat uit gewone bedrijfsvoering gedeeld door totale baten uit gewone bedrijfsvoering.

Conform deze definitie was de rentabiliteit in 2017 0,10 %. Streefwaarde is minimaal 0.

Huisvestingsratio

Deze geeft weer welk deel van de totale lasten is besteed aan lasten voor huisvesting. Daaronder vallen ook de afschrijvingen voor gebouwen en terreinen. De huisvestingsratio was in 2017 7,87 %. Streefgetal is maximaal 10 %

10.2 Toelichting op de ontwikkeling van de balansposten.

Het (negatieve) verschil van 10.000 euro op de balanspost 'gebouwen en terreinen' betreft de jaarlijkse afschrijving.

Het verschil van een kleine 100.000 euro op de balanspost 'technische zaken' wordt verklaard door forse investeringen in techniek van de nieuw gebouwde en/of gerenoveerde scholen.

Het (negatieve) verschil van ruim 23.000 euro op de balanspost 'materialen t.b.v. scholen' betreft de afschrijving van de tablets die door het bestuur aan het personeel zijn geschonken.

Het verschil van ruim 418.000 euro op de balanspost 'meubilair' wordt veroorzaakt door compleet nieuwe inrichtingen van de scholen die naar nieuwbouw zijn gegaan.

Het (negatieve) verschil van ruim 40.000 euro op de balanspost 'OLP en apparatuur' betreft de jaarlijkse afschrijving.

Het verschil van ruim 80.000 euro op de balanspost 'ICT' wordt veroorzaakt door investeringen in ICT.

Het verschil van ruim 451.000 euro op de balanspost 'vorderingen' wordt veroorzaakt door grote vorderingen op de gemeente. De vorderingen hebben betrekking op renovatie van De Eben Haezer en Waardhuizen.

Het verschil van 259.000 euro op de balanspost 'voorzieningen' wordt veroorzaakt door een grote dotatie aan de voorziening onderhoud. De dotatie aan de voorziening onderhoud is conform het meerjarenonderhoudplan.

10.3 Toelichting op het resultaat en wat daaraan heeft bijgedragen

We hebben bijna 500.000 euro meer aan baten ontvangen. Hiervan komt 330.000 euro van het Rijk en 120.000 uit overige baten.

We hebben een kleine 400.000 euro meer lasten gehad. Ruim 300.000 euro overschrijding op personele lasten; ruim 40.000 euro meer aan afschrijvingen vanwege grotere investeringen dan begroot, zo'n 20.000 euro meer aan huisvestingslasten (onderhoud!) en ruim 10.000 euro meer aan overige instellingslasten.

De overschrijding op de personele lasten heeft meerdere achtergronden: extra kosten directievoering (uitbreiding op kleine scholen en interim directie inhuur), uitbreiding flexibele schil om vervangingsbehoefte op te vangen.

10.4 Analyse realisatie exploitatie t.o.v. begroting en vorig jaar.

Het gerealiseerde resultaat is zo'n 105.000 euro beter dan begroot. Dat heeft voornamelijk te maken met hogere baten. Ten opzichte van vorig jaar is het resultaat wel fors lager (ongeveer 380.000 euro lager). Zijn de baten in 2017 ten opzichte van 2016 met ongeveer 360.000 euro gestegen, de lasten zijn ruim 700.000 euro gestegen. Zo'n 400.000 euro komt hiervan voor rekening van de personele lasten. Maar ook de afschrijvingen (ruim 100.000 euro) en huisvestingslasten (+ een kleine 200.000 euro) zijn flink toegenomen.

Eenzijds is het personeelsbestand is op orde gebracht, hetgeen duurdere directievoering met zich meebracht, maar ook is het onderwijsgevend personeel niet in lijn gebracht met het gekrompen leerlingenaantal.

Anderzijds is fors geïnvesteerd in de nieuwe en gerenoveerde scholen en is de dotatie voor onderhoud in lijn gebracht met het meerjarenonderhoudsplan.

10.5 Toelichting op het investeringsbeleid.

De Strooming heeft in 2017 fors geïnvesteerd op twee domeinen: meubilair en ICT. Zo hebben de scholen die naar een nieuwbouw zijn gegaan een volledig nieuwe inrichting aangeschaft en hebben alle scholen fors geïnvesteerd in ICT.

De investering op ICT zet zich de komende jaren, in ieder geval in 2018, door. Jammer is de noodzakelijke desinvestering die het gevolgd was dat De Parel nog twee gebouwen bezat en bij de overgang naar de nieuwe school een deel van de materiële vaste activa niet meer gebruikt kon worden.

De komende jaren zal nog fors geïnvesteerd worden in huisvesting van Het Fundament in Genderen en Waardhuizen in Waardhuizen.

10.6 Toelichting op kasstromen en financiering.

De Strooming heeft haar obligaties verkocht in 2017 voor een bedrag van 124.819 euro.

10.7 Informatie over financiële instrumenten.

De Strooming zet geen financiële instrumenten in.

10.8 In control statement

De Strooming heeft dit 'statement' nog niet.

10.9 Treasurybeleid.

Zie bijlage 'Treasurystatuut'.

10.9.1 Beschrijving van het beleid

De Strooming heeft een beleggingsportefeuille bij de Rabobank. Het doelrisicoprofiel is 'zeer defensief' en de beleggingshorizon is 1 juni 2021. Het portefeuillerisico wordt op 26 september 2017 gesteld op - 0,8%.

Op 1 januari 2017 was het beginvermogen 2.479.092,96 euro. Op 30 september 2017 was het eindvermogen 2.488.863,99 euro. Het netto resultaat was 9.771,03 (0,4%). De beleggingsmix was 100% in liquiditeiten.

10.9.2 Uitvoering van het beleid in de praktijk

De Strooming hanteert een treasurystatuut dat voldoet aan de regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. In dit statuut is bepaald binnen welke kaders instellingen voor onderwijs hun financierings- en beleggingsbeleid dienen te richten. Het uitgangspunt is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed.

Met betrekking tot de private middelen wordt even zorgvuldig omgegaan als met de publieke middelen.

De Stroming heeft, overeenkomstig het treasurystatuut, een zeer terughoudend financieel beleid gevoerd. Er is gebruik gemaakt van spaarrekeningen bij de huisbankier, die voldoen aan een minimale single A-rating. De tegoeden op deze rekeningen zijn direct opeisbaar.

De interne verantwoording over treasury-activiteiten vindt vanaf augustus 2018 plaats door de directeur-bestuurder aan de Raad van Toezicht door middel van de periodieke managementrapportages. Externe verantwoording vindt plaats door middel van het bestuursverslag.

10.9.3 Informatie over uitstaande beleggingen, leningen, aangetrokken leningen en afgesloten derivatenovereenkomsten.

Zie bijlage 'Treasury statuut'.

In 2017 heeft De Stroming haar obligaties verkocht. Alle middelen zijn direct opeisbaar bij huisbankier Rabobank of ABN/AMRO.

Het rendement op de liquidemiddelen is door verlaagde rentestanden nog lager geworden t.o.v. 2016.

10.10 Continuïteitsparagraaf

10.10.1 A. 1 Kengetallen T tot en met T+5

A. GEGEVENSSET

A1.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personele bezetting in FTE:						
-Bestuur/Management	7,86	7,86	7,86	7,86	7,86	7,86
-Personeel primair proces/Docerend Personeel	93,32	93,32	93,32	93,32	93,32	93,32
-Ondersteunend personeel/overige medewerkers	8,11	8,11	8,11	8,11	8,11	8,11
Leerlingen aantallen	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538	1.538

-Leerlingen aantallen per 31 december of de laatste bekende stand.

Graag verwijzen we hier naar het 'Bestuursformatieplan 2018-2021' als bijlage bij de 'Meerjarenbegroting 2018-2021'.

10.10.2 A. 2 Meerjarenbegroting T tot en met T +5

Uitgaande van de begrote balans ultimo 2017 (en dus niet de gerealiseerde balans over 2017 omdat deze er nog niet was ten tijde van het opstellen van de meerjarenbegroting) luidt de meerjarenbegroting over de jaren 2018 t/m 2022 als volgt:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Balans						
Vaste Activa						
Immaterieel						
Materieel	1.895.979	1.378.135	1.305.905	1.249.915	1.221.530	1.222.455
Financieel	0	124.819	124.819	124.819	124.819	124.819
TOTAAL VASTE ACTIVA	1.895.979	1.502.954	1.430.724	1.374.734	1.346.349	1.347.274
Vlottende Activa						
Voorraden						
Vorderingen	961.162	510.575	510.575	510.575	510.575	510.575
Effecten						
Liquide Middelen	4.279.478	4.588.339	4.866.154	5.093.439	5.265.789	5.363.974
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	5.240.640	5.098.914	5.376.729	5.604.014	5.776.364	5.874.549
TOTAAL ACTIVA	7.136.618	6.601.868	6.807.453	6.978.748	7.122.713	7.221.823
Eigen Vermogen	5.094.465	5.025.925	5.209.540	5.358.865	5.480.860	5.558.000
Algemene Reserve	1.386.482	1.317.942	1.501.557	1.650.882	1.772.877	1.850.017
Bestemmingsreserves publiek	2.479.762	2.479.762	2.479.762	2.479.762	2.479.762	2.479.762
Bestemmingsreserves privaat	1.228.221	1.228.221	1.228.221	1.228.221	1.228.221	1.228.221
Overige reserves/fondsen						
Voorzieningen	1.072.786	835.743	857.713	879.683	901.653	923.623
Langlopende schulden	48.853	0	0	0	0	0
Kortlopende schulden	920.515	740.200	740.200	740.200	740.200	740.200
Totaal Passiva	7.136.618	6.601.868	6.807.453	6.978.748	7.122.713	7.221.823
Staat/Raming van Baten en Lasten						
BATEN						
Rijksbijdragen	8.560.819	8.327.480	8.188.515	8.082.025	8.019.220	7.983.890
Overige overheidsbijdragen en subsidies	144.262	16.295	16.295	16.295	16.295	16.295
Overige baten	260.873	356.680	363.590	364.450	365.340	365.895
TOTAAL BATEN	8.965.955	8.700.455	8.568.400	8.462.770	8.400.855	8.366.080
LASTEN						
Personeelslasten	7.052.233	6.891.140	6.363.235	6.308.135	6.301.155	6.340.545
Afschrijvingen	340.343	286.810	372.230	355.990	328.385	299.075
Huisvestingslasten	694.470	732.070	732.070	732.070	732.070	732.070
Overige lasten	869.618	859.550	927.050	927.050	927.050	927.050
	8.956.664	8.769.570	8.394.585	8.323.245	8.288.660	8.298.740
Saldo baten en lasten gewone bedrijfsvoering	9.290	-69.115	173.815	139.525	112.195	67.340
Saldo financiële bedrijfsvoering (rentebaten -/- rentelasten)	-66	9.800	9.800	9.800	9.800	9.800
Totaal resultaat	9.225	-59.315	183.615	149.325	121.995	77.140

Graag verwijzen we hier naar de 'Meerjarenbegroting 2018-2022'.

10.10.3 B.1 Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem.

In 2017 heeft Bursar Society onze AO/IC nog eens doorgelicht. Conclusie was dat er op korte termijn geen aanpassingen nodig zijn. De Service Level Agreement met Groenendijk Onderwijsadministratie voldoet. In 2018, met de omzetting naar het RvT/CvB model zullen verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rollen, posities en taken opnieuw beschreven en vastgelegd worden.

10.10.4 B.2 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Teneinde de risico's zoveel mogelijk te beperken hanteert De Stroming een planning & control cyclus waarbij het management de ontwikkeling van de financiële prestaties volgt en hier ook periodiek verantwoording over aflegt richting het bestuur. De basis voor de verantwoording is de begroting die voorafgaand aan elk jaar door de algemeen directeur overleg met het managementteam wordt opgesteld en door het bevoegd gezag wordt vastgesteld. Per kwartaal wordt een financiële managementrapportage opgesteld zowel op bestuursniveau als op schoolniveau. Deze rapportage wordt in de verschillende geledingen besproken. De jaarrekening is het uiteindelijke verantwoordingsdocument.

De Stroming heeft in het afgelopen boekjaar een financieel onderzoek laten uitvoeren door een extern bureau; Bursar Society.

Voor het opvangen van de zogenaamde restrisico's en onvoorziene calamiteiten gebruikt de De Stroming in haar financieel beleid onder andere het kengetal weerstandsvermogen om te zorgen dat voldoende eigen vermogen beschikbaar is als risicobuffer. Het aanbevolen weerstandsvermogen bedraagt tenminste 30 % en hieraan voldoet het kengetal zoals in de jaarrekening is opgenomen, in ruime mate. Voor het voeren van een gedegen administratie heeft De Stroming een overeenkomst gesloten met onze administratieve dienstverlener Groenendijk Onderwijs Administratie.

Dit kantoor is gecertificeerd. Hun processen worden jaarlijks door een accountant gecontroleerd die bij het voldoen aan de eisen hiervoor een TPM-verklaring afgeeft.

De belangrijkste risico's en onzekerheden voor de komende jaren zijn:

- Krimp van leerlingenaantal,
- Leeftijdsopbouw van het onderwijspersoneel,
- Leegstand en onderhoud (renovatie) van oude schoolgebouwen.

De Stroming blijft gericht op het komen tot bestuurlijke verbreding. Hiermee wordt het risico van de daling van leerlingenaantallen opgevangen.

De Stroming voert een actief beleid om oudere personeelsleden de gelegenheid te bieden hun onderwijscarrière op een voor hen passende wijze af te kunnen sluiten. De mogelijkheden van flexibele pensionering willen we optimaal hiervoor proberen te benutten, allereerst voor de betrokkene zelf. De formatieruimte die ontstaat proberen we te benutten door jonge leerkrachten aan onze Vereniging te binden.

Wat de huisvesting betreft wordt actief overleg met de betrokken gemeentes gevoerd over het uitvoeren van renovatieplannen, terwijl mogelijkheden van inwoning door andere partners wordt onderzocht.

Hieronder is een inventarisatie opgenomen van risico's die zich kunnen voordoen. Daarbij is de ingeschatte kans alsmede de ingeschatte impact aangegeven. Ook wordt aangegeven welke risicobeheersingsmaatregelen ingezet worden. De mogelijke gevolgen zijn uitgedrukt in euro's.

Legenda kans:

1. Zeer onwaarschijnlijk (< 5%)
2. Onwaarschijnlijk (5<>10%)
3. Waarschijnlijk (10<>25%)
4. Meer dan waarschijnlijk (25<>50%)
5. Zeer waarschijnlijk (50<>100%)

Risico	Maximale impact per risico (a)	Kans dat risico zich voordoet (b)	Berekende geschatte impact (a x b)	Risicobeheersingsmaatregel
Leerlingprognoses zijn niet juist	o.b.v. aanname van 10 leerlingen à ongeveer € 5.000	1	€ 2.500	De gemeentelijke prognoses zijn geactualiseerd. Naast gemeentelijke prognoses, hebben we ook eigen prognoses. In overleg met de directeurs worden deze continu gemonitord. In geval van een negatieve afwijking houden we daar in de formatie rekening mee.
Daling leerlingenaantallen zet door met 10 per jaar	€ 75.000 per jaar tot en met 2020 (bekostiging 2021)	3	€ 18.750	Meerjarenprognoses laten een beperkte krimp zien. Er zal de komende jaren voldoende natuurlijk verloop plaatsvinden om een mogelijk te veel aan personeel op te vangen. Het risico om te weinig competent personeel te vinden de komende jaren is groter dan het risico op gedwongen ontslag.
Onverwachte stijging ziekteverzuim personeel	€ 50.000	1	€ 2.500	Sinds 2016 zijn we ERD; met de besparing op de premie vormen we een interne voorziening. Daarmee komen we nog steeds goed uit.

Financiële gevolgen arbeidsconflicten	€ 75.000	3	€ 18.750	Het streven is met behulp van een goed personeelsbeleid dit te voorkomen; maar gezien de juridisering en beperkende wet- en regelgeving voor werkgevers nemen we wel een bedrag op als risico.
Beperkingen in het aannemen van tijdelijke werknemers door de invoering van de Wet Werk en Zekerheid	€ 25.000	3	€ 6.250	Inzet van tijdelijke contracten wordt minutieus gevolgd door directie en IPPON Personeelsdiensten. Eigen flexibele schil en flexibele schil via IPPON Personeelsdiensten. Toch nemen we een bedrag op, omdat het risico reëel is. Uitgangspunt is wel dat we deze 'verplichting' graag aangaan vanwege het kunnen bezetten van de groepen.
Overschrijdingen van de WNT	€ 25.000	3	€ 6.250	In verband met mogelijke inhuur interim directie is dit een reëel risico
Negatieve beoordeling onderwijsinspectie	Per school geschat op € 20.000 (2 scholen)	3	€ 1.000	Onderwijsprestaties worden 2x per jaar besproken in bestuur. Reële dreiging dat 1 school zwak wordt. De impact betreft de extra investering die op de betreffende school of scholen gedaan dient te worden om weer het basisarrangement te verkrijgen.
Onzekerheden omtrent de hoogte en het moment van ontvangst van de te ontvangen rijksbijdragen	€ 100.000	1	€ 5.000	Onzekerheid is er altijd, maar we voorzien niet dat er heel grote dalingen zullen zijn; de ervaring is juist dat we meestal iets meer ontvangen

Onvoldoende financiële middelen aanwezig voor uitvoering buitenonderhoud door de decentralisatie van het buitenonderhoud	€ 50.000 per jaar	3	€ 12.500	Zelfwerkzaamheid, kritische houding t.a.v. werkelijke noodzaak onderhoud; steeds vaker gaan we participeren in een MFA, hetgeen minder risico's met zich mee brengt; strakke afspraken met Bureau Lakerveld
Relatief hoge gemiddelde leeftijd in personeel geeft hogere personeelslasten, tijdige instroom nieuwe leerkrachten hierdoor belemmerd	€ 50.000	3	€ 12.500	Natuurlijk verloop alleen aanvullen met jonge leerkrachten. Komende jaren gaan 4 tot 5 fte met (pre) pensioen.
Regelgeving overheid zoals streefgetal LB functies drijft kosten verder op, bekostiging blijft achter op kostenontwikkeling	€ 15.0000	4	€ 7.500	Elk jaar nieuwe ronde werving en selectie LB; past binnen personeelsbeleid en goed werkgeverschap. Draagt bij aan kwaliteit van het onderwijs
Renovatie scholen niet meer in wet opgenomen; bijdrage Gemeenten niet verplicht en in ieder geval ontoereikend.	€ 500.000	4	€ 500.000 (hier geen a x b toegepast)	Risico betreft één met name één school. Dotatie voorziening m.i.v. begroting 2017 fors verhoogd, waardoor negatieve begroting 2017 vastgesteld. Reserves zijn voldoende om op korte en lange termijn de benodigde gebouwaanpassingen te kunnen doen
Luchtkwaliteit in klaslokalen niet volgens huidige normering. Aanpassingen nodig aan ventilatie.	Zie regel hierboven			

Algemeen: de reserves van De Strooming zijn voldoende om deze risico's te dragen. Met behulp van een goede planning & control cyclus kunnen en zullen we interveniëren als dat noodzakelijk blijkt.

10.10.5 B.3 Rapportage toezichthoudend orgaan

Zie bijlage 'Verslag 2017 toezichthoudend orgaan'.

11. Slot

De Stroming kijkt met dankbaarheid terug op het jaar 2017, waarin De Stroming protestants-christelijk basisonderwijs heeft mogen verzorgen aan ruim 1500 kinderen. Kinderen, die we in ons onderwijs in aanraking mochten brengen met het evangelie en hen laten zien wat dit evangelie voor ieder mens kan betekenen.

VERSLAG INTERN TOEZICHT

NAAM ORGANISATIE	De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena
WERKGEVERNUMMER	41239
ONDERTEKENING TOEZICHTHOUDEND BESTUUR	Naam: Datum: Handtekening:

Inhoud

Algemeen.....	37
Samenstelling.....	37
Taken en bevoegdheden.....	37
Verslag over afgelopen jaar	38

Algemeen

Met ingang van 1 augustus 2010 is de Wet Goed Onderwijs, Goed Bestuur van kracht.

Dit houdt in dat het bevoegd gezag van een onderwijsinstelling er voor dient te zorgen dat de functies van bestuur en intern toezicht op het bestuur in functionele of organieke zin zijn gescheiden.

Het bestuur van De Stroming heeft in 2017 onverkort de code Goed Bestuur van de PO raad gehanteerd.

In 2017 heeft De Stroming een functionele scheiding toegepast tussen enerzijds het uitvoerend bestuur en anderzijds het toezichthoudend bestuur. De algemeen directeur oefende op basis van een groot mandaat een deel van de bestuurstaken uit.

Het bestuur is in 2017 de transitie gestart naar het RvT / CvB model, waarmee per 1 augustus 2018 een organieke scheiding tussen besturen en toezicht houden zal ontstaan. Het bestuur wordt in deze transitie begeleid door Marcel Bos van Scolix en Kees de Bondt van Groenendijk Advies.

Samenstelling

Functionele scheiding

Voorzitter	R. Hartman	Uitvoerend
Secretaris	A.D. Levering	Uitvoerend
Penningmeester	G.G. van Vugt	Uitvoerend
Bestuurslid	W.L. de Boer	Toezichthoudend
Bestuurslid	J.J. Braun	Toezichthoudend
Bestuurslid	A. de Fijter	Toezichthoudend
Bestuurslid	G.A.M. van der Nat-de Pender	Toezichthoudend
Bestuurslid	K.A.J. Oudshoorn	Toezichthoudend
Bestuurslid	A. Smits	Toezichthoudend
Bestuurslid	G.M. Verhoeven	Toezichthoudend
Bestuurslid	M.J.M Visser	Toezichthoudend
Bestuurslid	J.H.G. van Wees	Toezichthoudend
Algemeen directeur	A.C.J. Lenting	Uitvoerend binnen het overeengekomen mandaat

De vergoeding voor uitvoerende bestuursleden bedraagt 1200 euro en de vergoeding voor toezichthoudende bestuursleden bedraagt 600 euro per kalenderjaar.

Taken en bevoegdheden

De taken van het toezichthoudend bestuur waren:

- het goedkeuren van het strategisch beleidsplan;
- het goedkeuren van de begroting en de meerjarenbegroting;
- het goedkeuren van het jaarverslag;
- het toezicht houden op de naleving van wettelijke verplichtingen de code Goed Bestuur;
- het toezicht houden op rechtmatige verwerving, bestemming en aanwending van de middelen;

- het aanwijzen van een accountant, die verslag uitbrengt aan het toezichthoudend bestuur;
- het afleggen van verantwoording van bovenstaande in het jaarverslag en aan de algemene ledenvergadering;
- het evalueren van het functioneren van het uitvoerend bestuur;
- het evalueren van het eigen functioneren als toezicht houdend bestuur;
- het opstellen van een overzicht van betaalde- en onbetaalde nevenfuncties van uitvoerende en toezichthoudende bestuursleden.

Risicobeheersing

Het toezichthoudend bestuur monitort en adviseert het uitvoerend bestuur en de algemeen directeur over financiën aan de hand van ken- en stuurgetallen uit de managementrapportages per kwartaal.

Met betrekking tot beleidsvraagstukken geeft het toezichthoudend bestuur feedback op voorgenomen besluiten en concept beleidsdocumenten. Deze concept beleidsdocumenten zijn ook altijd besproken in het overleg van directeuren (MT) en gaat als voorgenomen besluit naar de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad. Om op eigen initiatief informatie te vergaren heeft het (toezichthoudend) bestuur twee keer overlegd met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad; op 3 april en 14 november 2017.

Ook heeft het (toezichthoudend) bestuur een keer vergaderd met de directeuren; op 26 januari 2017.

Verslag over afgelopen jaar

De bezetting van het bestuur is ongewijzigd ten opzichte van 2016. Er is namelijk een transitie voorbereid van het huidige bestuursmodel naar het Raad van Toezichtmodel (RvT). Dit is de reden dat de zittende bestuursleden hun functie behouden tot de instelling van het model Raad van Toezicht en College van Bestuur. Tijdens de ledenvergadering van 6 juni 2018 kunnen leden hierover hun stem uitbrengen.

Vergaderfrequentie van het bestuur:

Toezichthoudend en uitvoerend bestuur	8x
TB / UB en managementteam	1x
TB / UB en GMR	2x
UB	3x
Bijeenkomsten over de transformatie naar RvT	4x

Het toezichthoudend bestuur heeft in 2017 vergaderd op: 16 januari, 14 februari, 14 maart, 3 april, 23 mei, 11 september, 6 november en 12 december.

Wat kwam onder andere aan de orde in de bestuursvergaderingen:

Onderwijs

- De meeste scholen hebben één of meerdere methodes vernieuwd. Vaak gepaard gaande met aanvullende softwarepakketten.
- De meeste scholen hebben geïnvesteerd in onderwijs met behulp van persoonlijke devices voor leerlingen. Ook het gebruik van touchscreens was een belangrijk professionaliseringsonderwerp voor leerkrachten.

- Er was op de scholen veel aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen en de (sociale) veiligheid (veel scholen zijn (op weg naar) Kanjerschool).
- Ook waren de meeste scholen in 2017 gericht op de verbetering van hun klassenmanagent in het algemeen en de kwaliteit van de instructie in het bijzonder (bijvoorbeeld met behulp van trainingen Teach like a champion en Expliciete Directe Instructie).
- Een deel van de scholen heeft zich expliciet gericht op cultuur.
- Op een paar scholen ging (noodgedwongen) veel aandacht naar het onderwijs en begeleiding van nieuwkomers.
- Ook waren enkele scholen gericht op het vergroten van hun vaardigheden op het gebied van afstemming op gedragsvragen van de leerlingen.
- In het kader van kwaliteitszorg zijn enkele scholen gestart met collegiale visitatie.

Personeel

- Het personeelsbestand bestond per 1 januari 2018 uit 173 personeelsleden.
- Een aantal personeelsleden heeft afscheid genomen in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. We hebben nieuwe leerkrachten mogen begroeten. Een aantal van hen heeft na de LIO stage een baan aangeboden gekregen in de flexibele schil.
- Wij denken aan personeelsleden die te kampen hebben met ziekte. Wij wensen allen die te maken hebben met verdriet en moeite Gods ondersteuning toe.
- Er was ook blijdschap. We denken ook aan diegenen die verblijd werden met de geboorte van een kindje. Wij wensen allen Gods wijsheid toe bij de opvoeding van hun kind(eren).
- Per 1 februari is op CBS 't Kompas een nieuwe directeur benoemd. Het is de heer C.M.A. Groenewegen.
- Binnen De Stroming is een flexibele schil gecreëerd om zelf een groot deel van de vervangingsvraag te kunnen vervullen. Maar ondanks deze flexibele schil en ondanks dat we zijn aangesloten bij IPPON Personeelsdiensten was het moeilijk om vervanging te regelen. De Wet Werk en Zekerheid is opgeschort voor de maanden januari tot en met maart in 2017 en 2018. Maar waar geen inval leerkrachten zijn, kunnen ze ook niet worden ingezet.
- De Stroming heeft de overstap gemaakt van het basismodel naar het overlegmodel met betrekking tot het uitvoering geven aan de cao Primair Onderwijs.
- Personeelsleden met een tijdelijke aanstelling hebben (zoals gebruikelijk ieder jaar) voor 1 mei een brief ontvangen dat de benoeming van rechtswege afloopt. Voor een groot deel van de tijdelijke collega's was ook in het huidige cursusjaar werk binnen De Stroming.
- Voor een aantal scholen binnen De Stroming is een administratief medewerker geworven.
- Tevens zijn er gesprekken geweest met een beleidsmedewerker personeel. Deze functie bestond nog niet binnen De Stroming. Deze is toegevoegd aan het functieboek. De beleidsmedewerker is gestart in april 2018.
- De heer A. van Ooijen, directeur van CBS De Ark en PCBS Het Baken heeft in de eerste week van de zomervakantie 2017 een nieuwe benoeming aanvaard als algemeen directeur van CBS Molenwaard. Hij blijft nog (tijdelijk) in dienst van De Stroming als directeur van CBS De Ark. Inmiddels is hier een nieuwe directeur geworven. Zijn taken op PCBS Het Baken zijn tijdelijk overgenomen door de heer R. van der Kruk, teamleider en leerkracht op Het Baken. Inmiddels is een nieuwe directeur benoemd, de heer J. Nieuwkoop.

Huisvesting

- In 2017 zijn 2 nieuwe schoolgebouwen in gebruik genomen. In mei 2017 is CBS De Sprankel in Dussen verhuisd naar MFA 'De Dussenaar'.
- In augustus 2017 volgde de verhuizing van CBS De Parel naar MFA 'De Parel' in Rijswijk.
- In september 2016 is de eerste paal geslagen voor MFA 'Het Vlechtwerk' in de kern Werkendam. Na een uitgestelde oplevering is dit gebouw in maart 2018 in gebruik genomen.
- Renovatie van CBS Waardhuizen gebeurt gefaseerd. Het gebouw ondergaat een ware metamorfose. Hier wordt een aanzienlijke bijdrage geleverd door vrijwilligers. Het bestuur is hen hiervoor zeer erkentelijk.
- Op CBS Het Fundament wordt de ouderdom van het gebouw merkbaar. De algemeen directeur is in gesprek met de gemeente over renovatie of eventuele nieuwbouw.
- Op PCBS Het Baken is er chronisch ruimtegebrek; de school groeit sterker dan geprognosticeerd. De schoolleiding en de algemeen directeur zijn hierover in gesprek met de gemeente.

Bestuurszaken

- Het bestuur van CBS d'Uylenborch in Almkerk heeft in mei 2017 verzocht om een eerste informeel overleg met De Stroming met als doel helder te krijgen of zij als éénpitter verder gaan of zich bij De Stroming zullen aansluiten. Een aantal gesprekken tussen afgevaardigden van beide besturen heeft geresulteerd in een intentiebesluit en plan van aanpak. Na ondertekening van het intentiebesluit is een stuurgroep gevormd die de voorbereidingen treft voor fusie.
- Het bestuur van CBS De Regenboog in Nieuwendijk heeft in december 2017 ook verzocht om overleg met De Stroming met als doel helder te krijgen of zij als éénpitter verder gaan of zich bij De Stroming zullen aansluiten. Dit heeft geresulteerd in een intentiebesluit de voorgenomen bestuurlijke fusie te onderzoeken in 2018.
- Eind 2017 heeft de Inspectie haar vierjaarlijks onderzoek bestuur en scholen afgelegd. Dit was volgens het nieuwe toezicht kader. De Inspectie heeft onderzocht op het bestuur op zijn scholen zorgt voor onderwijs van voldoende kwaliteit en of het bestuur financieel in staat is om ook in de toekomst goed onderwijs te blijven verzorgen. Er zijn gesprekken gevoerd met verschillende geledingen; ook met het een vertegenwoordiging van het toezichthoudend bestuur. In het domein kwaliteitszorg en ambitie gaf de Inspectie op de onderdelen kwaliteitszorg en verantwoording & dialoog het oordeel 'onvoldoende' en voor het onderdeel kwaliteitscultuur het oordeel 'voldoende'. In het domein financieel beheer gaf de Inspectie op beide onderdelen, continuïteit en rechtmatigheid, het oordeel voldoende. Het bestuur heeft een reactie geschreven op het rapport van de Inspectie. Het volledige rapport is te lezen op de website van De Stroming.
- Het bestuur van De Stroming heeft in 2017 de volgende besluiten genomen:
 - o Vaststelling van de beleidskalender 2017-2018
 - o Vaststelling van een bijgesteld Treasury statuut
 - o Besluit DRV aan te wijzen als accountant voor het goedkeuren van de jaarrekening 2016
 - o Besluit tot het benoemen van de heer G.W. Sterk als directeur van cbs De Parel
 - o Besluit tot het benoemen van de heer A.C.M. Groenewegen als directeur van cbs 't Kompas

- Vaststelling meerjarenbegroting 2017-2020 met als bijlage het bestuursformatieplan 2017-2020
- Besluit onderzoek te doen naar de overgang naar het RvT / CvB model
- Besluit Scolix te vragen het bestuur te begeleiden in de overgang naar het RvT / CvB model
- Besluit functie van beleidsmedewerker HRM toe te voegen aan het functiehuis
- Besluit een beleidsmedewerker HRM te werven en selecteren
- Vaststelling van het vergaderrooster 2017-2018
- Besluit tot continueren met flexibele schil
- Besluit tot continueren seniorenbeleid
- Besluit tot opzetten beleid voor nieuwkomers
- Besluit om met de directie te starten aan de vermindering van de werkdruk ten behoeve van alle collega's en ons hierin te laten begeleiden door sSprong
- Vaststelling van de notitie 'De Stroming en kwaliteitszorg: onderdeel zelfevaluatie en collegiale visitatie'
- Vaststelling vergaderrooster 2017-2018
- Besluit aan te sluiten bij het convenant in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Vaststelling kaderbrief bij begroting 2018
- Besluit contract met IPPON Personeelsdiensten met 1 jaar te verlengen
- Besluit professionalisering van leerkrachten en opzet bovenschoolse plusgroep teneinde optimaal te kunnen afstemmen op de onderwijsbehoeften van meer- en hoogbegaafde leerlingen
- Vaststelling protocol schoolzwemmen
- Vaststelling protocol medicijnverstrekking en medisch handelen
- Besluit intentie tot bestuurlijke fusie met bestuur christelijke basisschool d'Uylenborch Almkerk
- Vaststelling nieuwe statuten m.b.t. RvT/CvB model
- Vaststelling toezichts- en bestuursreglement
- Vaststelling bestuurs- en directiereglement
- Vaststelling waarneming CvB
- Vaststelling bezoldiging CvB conform cao Bestuurders
- Besluit toe te treden tot de VTOI

Financiën

- In het bestuursformatieplan komt de beperkte leerlingenkrimp weer naar voren. Binnen de vereniging zullen geen gedwongen ontslagen vallen. Er wordt voor de komende tijd een natuurlijke afvloeiing verwacht. Ondanks een negatieve begroting wordt 2017 met een klein positief resultaat afgesloten.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

KENGETALLEN

	2017	2016
Liquiditeit (<i>Vlottende activa / kortlopende schulden</i>)	5,69	7,17
Solvabiliteit 1 (<i>Eigen vermogen (excl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	71,38	76,59
Solvabiliteit 2 (<i>Eigen vermogen (incl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	86,42	88,85
Rentabiliteit (<i>Saldo gewone bedrijfsvoering / totale baten (incl. fin. baten) * 100%</i>)	0,10	4,50
Weerstandsvermogen excl. MVA (<i>Eigen vermogen - materiële vaste activa) / rijksbijdragen * 100%</i>)	37,36	44,82
Weerstandsvermogen incl. MVA (<i>Eigen vermogen / totale baten * 100%</i>)	56,79	58,93
Huisvestingsratio (<i>(Huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen) / totale lasten * 100 %</i>)	7,87	6,16
Personele lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	78,69	80,63
Materiële lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	21,31	19,37
Huisvestingsratio	7,87	6,16

Liquiditeit

Het kengetal geeft aan in welke mate men in staat is om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in welke mate de bezittingen op de activazijde van de balans zijn gefinancierd met eigen of vreemd vermogen.

Rentabiliteit

In het bedrijfsleven wordt met de rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandsvermogen.

Het geeft aan welk deel van de totale baten resteert na aftrek van de lasten.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

Huisvestingsratio

Het kengetal geeft aan de verhouding van de huisvestinglasten t.o.v. de totale lasten.

B1 GRONDSLAGEN

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking opgenomen de realisatiecijfers van het voorgaande jaar, alsmede de (goedgekeurde) begroting van het huidige jaar.

Het bestuur heeft zich een oordeel gevormd over de zaken die in het jaarverslag worden besproken en heeft voor de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen schattingen gemaakt. Indien dit voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

Op basis van de brief van 1 december 2017 van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zijn de bedragen die het Samenwerkingsverband als gelden passend onderwijs heeft doorbetaald aan de aangesloten schoolbesturen als volgt verwerkt:

- gelden die OCW namens de Samenwerkingsverbanden aan de scholen overmaakt zijn verantwoord onder categorie 3.1.1 Ontvangen Rijksbijdragen;
- de overige generieke overdrachten (bedrag per leerling) en speciale overdrachten (arrangementen) worden onder categorie 3.1.3.3 Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage Samenwerkingsverbanden verwerkt.

In de vergelijkende cijfers en de begroting zijn deze bedragen aangepast en ook onder deze categorieën verwerkt. Deze stonden in de jaarrekening 2016 en de goedgekeurde- en vastgestelde begroting 2017 verantwoord onder 3.1.3.3 m.u.v. € 123.071.

Door afronding op hele euro's kunnen in het verslag kleine verschillen worden geconstateerd.

De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Als ondergrens voor de te activeren zaken met een gebruiksduur van langer dan 1 jaar wordt € 450 aangehouden.

Het economisch eigendom van de schoolgebouwen berust bij de gemeente. Indien een gebouw door een school blijvend wordt verlaten, wordt het gebouw "om niet" aan de gemeente overgedragen.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

De overige activagroepen met afschrijvingstermijnen zijn als volgt bepaald:

Nieuwbouw Het Kompas 10 jaar.

Technische zaken: diverse afschrijvingstermijnen op basis van geschatte levensduur.

Meubilair: algemeen 10 en 20 jaar; inrichting speellokaal 30 jaar.

ICT: computers, servers en printers 3, 4 en 5 jaar; digiborden 10 jaar; netwerkbekabeling 10 jaar.

Onderwijsleerpakket: methoden, apparatuur (zoals koelkast, tv, projectoren) 5, 8, 9, 10, 15 en 20 jaar.

Materiaal t.b.v. scholen: 5 en 9 jaar.

Als gevolg van de fusie met Andel, Woudrichem en Giessen/Rijswijk en Genderen worden er diverse afwijkende afschrijvingstermijnen gehanteerd. Voor de nieuwe aanschaf vanaf 1 januari 2016 worden de standaard afschrijvingstermijnen van voor de fusie gehanteerd.

Vorderingen

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen en overlopende activa.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa

Eigen Vermogen:

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve die voortkomt uit de door (semi-) overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen reserves uit private middelen en reserves uit publieke middelen.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de instelling. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze verplichting zelf opheffen.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door een derde is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

Het "Fonds Vereniging" en het "Personeelsfonds" en de "Reserve Schoolfonds" zijn met eigen middelen, d.w.z. zonder subsidie van de overheid opgebouwd. Het voor- of nadelig saldo van de exploitatie wordt toegevoegd c.q. onttrokken aan de reserve c.q. het fonds.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in minderling zijn

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

gebracht. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde, met uitzondering van de voorziening jubilea. Deze wordt opgenomen voor de contante waarde.

De voorzieningen zijn verdeeld naar langlopend en kortlopend. Kortlopend heeft betrekking op het deel van de voorziening met een looptijd van maximaal één jaar. Het langlopend deel op het deel met een looptijd langer dan één jaar.

Voorziening jubilea:

Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen gevormd. Voor de berekening is uitgegaan van de datum van indiensttreding van de medewerker in het onderwijs. Vanaf deze datum bouwt de medewerker aanspraken op voor een te ontvangen jubileum-gratificatie bij 25-jarig en 40-jarig dienstverband. Er is rekening gehouden met een variabele blijfkans en een rekenrente van 1 %. Voor instellingen met een aantal FTE van 50 of meer wordt gerekend met € 750 per FTE. Gelet op de omvang van de organisatie (meer dan 50 FTE) wordt de voorziening bepaald op € 750 per FTE.

Voorziening groot onderhoud:

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten voor cyclisch groot onderhoud voor de komende 20 jaar op basis van het meerjarenonderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht.

Langlopende en kortlopende schulden en overige verplichtingen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de kortlopende schulden zijn te plaatsen.

De tot op heden ontvangen investeringssubsidies die dienen ter dekking van afschrijvingslasten van materiële vaste activa in de volgende jaren zijn ook opgenomen onder de langlopende schulden. In de jaarrekening 2016 waren deze nog verantwoord onder de kortlopende schulden; in de vergelijkende cijfers is dit aangepast.

Kasstroomoverzicht

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering en liquiditeit.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat (saldo van baten en lasten) als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

RESULTAATBEPALING

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden. De instelling heeft in haar statuten geen

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

bepalingen opgenomen omtrent de verdeling van de winst. Er is dus geen statutaire regeling winstbestemming.

(Rijks)bijdragen

Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de exploitatie, verstrekt door het Ministerie van OCW, opgenomen. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van rijksbijdragen. Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekening clause) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden als terug te betalen subsidie zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen, verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten (waaronder ouderbijdragen) worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de cao uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door het bevoegd gezag.

Pensioenen

De instelling heeft een toegezegd pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte en contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De dekkingsgraad van het ABP ultimo 2017 is 104,4%
Per ultimo 2016 was deze 96,6%

Afschrijvingen

Materiële Vaste Activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten. De primaire financiële instrumenten van het bestuur, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het bestuur is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van het bestuur zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en renterisico.

Marktrisico

De instelling is werkzaam in Nederland. Het valutarisico is daarmee nihil.

De instelling loopt geen prijsrisico's.

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en rentedragende schulden.

Kredietrisico

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Het bestuur heeft een treasurystatuut opgesteld waarin zij haar beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst.

Liquide middelen, vorderingen en kortlopende schulden

Gezien de korte looptijd van deze instrumenten benadert de boekwaarde de reële waarde.

B2 BALANS PER 31 december 2017
(na verwerking resultaatbestemming)

		31 december 2017		31 december 2016	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1				
Gebouwen en terreinen		131.716		141.790	
Technische zaken		405.597		301.290	
Materialen tbv scholen		71.961		94.664	
Meubilair		728.332		310.234	
OLP en apparatuur		273.647		315.689	
ICT		<u>284.726</u>		<u>201.278</u>	
			1.895.979		1.364.945
Financiële vaste activa	2				
Effecten		<u>0</u>		<u>124.819</u>	
			0		124.819
Vlottende activa					
Vorderingen	3				
Debiteuren		125		290	
Ministerie van OCW		420.108		411.209	
Overige overlopende activa		22.803		10.685	
Overige vorderingen		<u>518.125</u>		<u>88.391</u>	
			961.162		510.575
Liquide middelen	4		<u>4.279.478</u>		<u>4.638.874</u>
			<u>7.136.618</u>		<u>6.639.213</u>

B3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
Baten			
(Rijks)bijdragen	8.560.819	8.230.410	8.300.935
Overige overheidsbijdragen en subsidies	144.262	13.255	37.986
Overige baten	260.873	230.605	267.707
	<u>8.965.955</u>	<u>8.474.270</u>	<u>8.606.628</u>
Lasten			
Personele lasten	7.052.233	6.748.320	6.644.924
Afschrijvingen	340.343	298.700	237.486
Huisvestingslasten	694.470	673.150	498.772
Overige instellingslasten	869.618	858.860	858.162
	<u>8.956.664</u>	<u>8.579.030</u>	<u>8.239.344</u>
Saldo baten en lasten	<u>9.290</u>	<u>-104.760</u>	<u>367.284</u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	5.305	11.500	22.854
Financiële lasten	5.370	1.700	1.415
Financiële baten en lasten	<u>-66</u>	<u>9.800</u>	<u>21.439</u>
Resultaat	<u>9.225</u>	<u>-94.960</u>	<u>388.722</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

B4 KASSTROOMOVERZICHT 2017

Het onderstaande kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt het saldo baten en lasten als uitgangspunt genomen, waarop vervolgens correcties worden aangebracht voor verschillen tussen opbrengsten en ontvangsten en de kosten en uitgaven.

	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		9.290		367.284
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	273.255		237.486	
- Mutaties voorzieningen	<u>259.013</u>		<u>3.739</u>	
		532.268		241.225
Veranderingen in vlottende middelen:				
- Vorderingen	-450.889		-12.529	
- Kortlopende schulden	<u>139.179</u>		<u>22.259</u>	
		<u>-311.710</u>		<u>9.730</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		229.848		618.239
- Werkelijk ontvangen interest	5.305		22.854	
- Werkelijk betaalde interest	<u>-5.370</u>		<u>-1.415</u>	
		<u>-66</u>		<u>21.439</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		229.783		639.678
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings materiële vaste activa	-871.377		-317.037	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	67.088		0	
Overige kapitaalmutaties	<u>124.819</u>		<u>-2.948</u>	
		<u>-679.470</u>		<u>-319.985</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Mutaties langlopende schulden	<u>26.594</u>		<u>-22.718</u>	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		<u>26.594</u>		<u>-22.718</u>
		<u>-652.876</u>		<u>-342.703</u>
Mutatie liquide middelen		<u>-423.093</u>		<u>296.975</u>
Beginstand liquide middelen	4.638.874		4.341.899	
Mutatie liquide middelen	<u>-423.093</u>		<u>296.975</u>	
Eindstand liquide middelen		<u>4.215.781</u>		<u>4.638.874</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

B5 TOELICHTING BEHORDEN TOT DE BALANS (na verwerking resultaatbestemming)

1 Materiële vaste activa	31-12-2017		31-12-2016	
	€		€	
Gebouwen en terreinen	131.716		141.790	
Technische zaken	405.597		301.290	
Materialen tbv scholen	71.961		94.664	
Meubilair	728.332		310.234	
ICT	284.726		201.278	
OLP	273.647		315.689	
	<u>1.895.979</u>		<u>1.364.945</u>	

	Gebouwen en terreinen	Technische Zaken	Materiaal tbv scholen	Meubilair	ICT	OLP	TOTAAL
	€	€		€	€	€	€
Boekwaarde 31-12-2016							
Aanschafwaarde	189.170	590.771	122.109	798.433	824.710	1.062.055	3.587.249
Cumulatieve afschrijving	-47.380	-289.481	-27.445	-488.199	-623.432	-746.366	-2.222.303
Boekwaarde 31-12-2016	<u>141.790</u>	<u>301.290</u>	<u>94.664</u>	<u>310.234</u>	<u>201.278</u>	<u>315.689</u>	<u>1.364.946</u>
Mutaties							
Investerings	0	143.373	0	484.533	183.710	59.761	871.377
Cum. Aansch.waarde desinv.		-95.926		-139.977	-141.433	-161.993	-539.329
Afschrijvingen	-10.074	-31.363	-22.703	-43.646	-89.331	-76.137	-273.254
Cum. Desinvestering		88.222		117.188	130.503	136.327	472.240
Mutaties Boekwaarde	<u>-10.074</u>	<u>104.306</u>	<u>-22.703</u>	<u>418.098</u>	<u>83.449</u>	<u>-42.042</u>	<u>531.034</u>
Boekwaarde 31-12-2016							
Aanschafwaarde	189.170	638.219	122.109	1.142.989	866.987	959.823	3.919.297
Cumulatieve afschrijving	-57.454	-232.622	-50.148	-414.657	-582.260	-686.176	-2.023.317
Boekwaarde 31-12-2017	<u>131.716</u>	<u>405.597</u>	<u>71.961</u>	<u>728.332</u>	<u>284.726</u>	<u>273.647</u>	<u>1.895.979</u>
Afschrijvingspercentages	t/m						
Gebouwen en terreinen	2,50% 10,00%						
Technische zaken	2,50% 10,00%						
Meubilair	3,33% 10,00%						
ICT hardware	5,00% 25,00%						
OLP en apparatuur	5,00% 25,00%						
Materiaal t.b.v. scholen	11,11% 20,00%						

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€

Effecten	0	124.819
	0	124.819

	Boekwaarde 01-01-2017	Mutaties + 2017	Mutaties - 2017	Boekwaarde 31-12-2017
	€	€	€	€
Rabobank 4,375 % 2006-2021	124.819	0	-124.819	0
	<u>124.819</u>	<u>0</u>	<u>-124.819</u>	<u>0</u>
		31-12-2017	31-12-2016	
		€	€	

Debiteuren	125	290
Ministerie van OCW	420.108	411.209
Overige vorderingen	518.125	88.391
Overige overlopende activa	22.803	10.685
	<u>961.162</u>	<u>510.575</u>

Bekostiging OCW	420.108	411.209
	420.108	411.209

Gemeente inzake schade / ozb	2.442	0
Gemeente huisvesting	401.515	31.185
Gemeente: overig	0	12.500
Vervangingsfonds inzake salariskosten	0	23.549
Overige vorderingen	114.168	21.157
	<u>518.125</u>	<u>88.391</u>

Vooruitbetaalde kosten	22.803	10.685
	22.803	10.685

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
4 Liquide middelen		
Kas directie	401	397
Banktegoeden	4.215.380	4.638.477
Overige	63.698	0
	<u>4.279.478</u>	<u>4.638.874</u>
Kas directie		
Kas directie	401	397
	<u>401</u>	<u>397</u>
Banktegoeden		
Rabo Rekening Courant	100.608	167.511
Rabo beleggersrek. 12.05.74.713	2.488.856	2.357.782
Rabo spaarrekening 3687.133.729	300.000	777.453
Bankrekeningen ABN	241.650	239.633
Bankrekeningen scholen	1.084.267	1.096.099
	<u>4.215.380</u>	<u>4.638.477</u>
Overige		
Kruisposten	63.698	0
	<u>63.698</u>	<u>0</u>

PASSIVA

5 Eigen vermogen

VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

	Saldo 1-1-2017	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve	1.717.815	-331.333	0	1.386.482
Bestemmingsreserves publiek (A)				
Reserve personeel	1.738.923	399.940	0	2.138.863
Bestemmingsreserve nieuwbouw	307.747	-48.111	0	259.636
Bestemmingsreserve koelsysteem	41.901	34.737	0	76.638
Reserve schoolzwemmen	1.314	0	0	1.314
G.M.R.	3.312	0	0	3.312
	2.093.196	386.565	0	2.479.762
Bestemmingsreserve privaat (B)				
Reserve schoolfonds	175.173	10.506	0	185.680
Fonds Vereniging	1.066.526	-63.653	0	1.002.872
Personeelsfonds	32.530	7.140	0	39.669
	1.274.229	-46.008	0	1.228.221
Totaal bestemmingsreserves (A + B)	3.367.425	340.558	0	3.707.983
Eigen vermogen	5.085.240	9.225	0	5.094.465

	Saldo 1-1-2017	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Saldo 31-12-2017
6 Voorzieningen					
Personeel:					
Jubilea	76.312	18.507	-12.290	-649	81.881
	76.312	18.507	-12.290	-649	81.881
Overig:					
Onderhoud	737.461	303.350	-49.906	0	990.905
	737.461	303.350	-49.906	0	990.905
Voorzieningen	813.773	321.857	-62.195	-649	1.072.786

De overige voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
7 Langlopende schulden		
Overige langlopende schulden	48.853	22.259
	<u>48.853</u>	<u>22.259</u>
	Boek- waarde 01-01- 17 €	Invest. 2017 €
		Vrijval inv. subs 2017 €
	Boek- waarde 31-12- 17 €	Looptijd > 1 jaar < 5 jaar €
		Looptijd > 5 jaar €
Vooruitontv. inv.subs. gem. langl.	13.876	32.185
Vooruitontv. inv.subs. priv. langl.	7.596	0
Vooruitontv. inv.subs. Rijk langl.	787	0
	<u>22.259</u>	<u>32.185</u>
	<u>48.853</u>	<u>18.010</u>
	<u>30.843</u>	

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
8 Kortlopende schulden		
Crediteuren	201.292	136.405
Belastingen en premies sociale verzekeringen	277.201	275.873
Schulden terzake van pensioenen	81.413	66.018
Overige kortlopende schulden	99.353	23.519
Overlopende passiva	261.257	216.127
	<u>920.515</u>	<u>717.941</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	176.236	166.452
Premies sociale verzekeringen	84.619	79.981
Premie vervangingsfonds / participatiefonds	16.346	29.440
	<u>277.201</u>	<u>275.873</u>
Overige kortlopende schulden		
Overige kortlopende schulden	99.353	23.519
	<u>99.353</u>	<u>23.519</u>
Overlopende passiva		
Subsidie Europees Platform	3.154	3.154
Nog te betalen vakantiegeld	226.612	206.748
Vooruitontvangen investeringssubsidies gemeente	3.795	4.095
Vooruitontvangen investeringssubsidies privaat	1.009	1.271
Vooruitontvangen investeringssubsidies OCW	787	859
Vooruitontvangen bedragen	25.900	0
	<u>261.257</u>	<u>216.127</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Model G Specificatie posten OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?	
				Ja (aankruisen wat van toepassing is)	Nee
	Kenmerk datum	EUR	EUR	☐	☐
				☐	☐
	totaal	0	0		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13 lid 2 sub b)

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale lasten Te verrekenen ultimo verslagjaar	
				EUR	EUR
	Kenmerk datum	EUR	EUR		
	totaal	0	0	0	0

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01 2017	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale lasten 31-12-2017	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar
	Kenmerk datum	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	totaal	0	0	0	0	0	0

B6 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017**Baten**

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
(Rijks)bijdragen			
Vergoeding Lumpsum	5.686.308	5.483.020	5.527.359
Vergoeding Materiële Instandhouding	1.227.529	1.227.410	1.243.034
Vergoeding PAB	943.802	918.265	921.780
Niet-geoordeelde subsidies	370.353	323.820	315.883
Ontv. doorbet. Rijksbijdrage SWV	332.828	277.895	292.878
	<u>8.560.819</u>	<u>8.230.410</u>	<u>8.300.935</u>

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Gemeente: vergoeding declarabele kosten	1.534	0	0
Gemeente: overige vergoedingen	138.633	12.500	36.037
Gemeente: vrijval investeringssubsidies	4.095	755	1.949
	<u>144.262</u>	<u>13.255</u>	<u>37.986</u>

Overige baten

Verhuur onroerende zaken	12.321	18.500	24.510
Baten schoolfonds	75.160	105.120	89.997
Ouderbijdragen	46.707	38.500	37.879
Baten cluster 1	15.250	0	14.979
Vrijval investeringssubsidie privaat	1.271	1.250	1.616
Vrijval investeringssubsidie OCW	859	860	859
Baten levensloop	5.703	0	0
Premiedifferentiatie VF	0	0	3.728
Overige baten personeel	59.823	27.000	33.483
Overige baten	43.781	39.375	60.657
	<u>260.873</u>	<u>230.605</u>	<u>267.707</u>

Lasten**Personele lasten**

Lonen en salarissen	5.128.065	6.380.230	4.886.536
Sociale lasten	885.072	0	876.095
Pensioenlasten	700.439	0	563.916
Overige personele lasten	428.148	368.090	440.834
Uitkeringen (-/-)	-89.491	0	-122.457
	<u>7.052.233</u>	<u>6.748.320</u>	<u>6.644.924</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
Lonen en salarissen			
Salariskosten directie	717.561	657.850	655.219
Salariskosten OP	5.143.410	5.067.610	4.938.640
Salariskosten OOP	160.550	163.070	123.374
Salariskosten schoonmaak	72.176	81.980	81.106
Salariskosten t.l.v. vervangingsfonds	0	0	30.670
Salariskosten ver.v pers. e/r Rechtpos. verl.	13.925	0	18.465
Salariskosten ZW gerelateerde vervanging	80.082	0	62.679
Salariskosten vervanging eigen rekening	164.276	146.155	135.547
Salariskosten WSNS	5.483	0	268
Salariskosten bovenschools project	11.468	0	0
Salariskosten eerste opvang vreemdelingen	28.994	11.575	14.743
Salariskosten levensloop	5.703	0	0
Salariskosten rugzak-leerling	80.872	53.475	50.195
Salariskosten PAB	4.521	0	0
Salariskosten nascholing	3.394	0	2.973
Salariskosten ouderschapsverlof	58.331	50.000	47.798
Salariskosten detachering	365	0	0
Vervanging duurzame inzetbaarheid	0	5.695	9.150
Werkkosten via PSA	20.640	9.500	16.276
Loonkosten seniorenregeling	139.792	133.320	139.614
Opname onbetaald verlof	2.034	0	-448
Kosten begeleiding stagiaires	0	0	279
Correctie sociale lasten	-885.072	0	-876.095
Correctie pensioenen	-700.439	0	-563.916
	<u>5.128.065</u>	<u>6.380.230</u>	<u>4.886.536</u>
Sociale lasten			
Sociale lasten	885.072	0	876.095
	<u>885.072</u>	<u>0</u>	<u>876.095</u>
Pensioenlasten			
Pensioenlasten	700.439	0	563.916
	<u>700.439</u>	<u>0</u>	<u>563.916</u>
Overige personele lasten			
Nascholing	107.252	104.690	106.894
Kosten schoolbegeleiding	15.352	7.500	13.315
Kosten Arbo	29.481	25.000	33.117
Dotatie voorziening jubilea	18.507	0	26.047
Vrijval personeelsvoorziening	-649	0	0
Werkkosten via FA	27.097	11.400	8.703
Overige personeelskosten	<u>231.108</u>	<u>219.500</u>	<u>252.759</u>
	<u>428.148</u>	<u>368.090</u>	<u>440.834</u>
Uitkeringen (-/-)			
Uitkeringen (-/-)	-89.491	0	-122.457
	<u>-89.491</u>	<u>0</u>	<u>-122.457</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Personeelsbezetting

	2017	2016
	Aantal FTE's	Aantal FTE's
DIR	7,86	7,37
OP	93,32	90,39
OOP	8,11	6,80
	<u>109,30</u>	<u>104,56</u>

WNT-verantwoording 2017 De Stroming

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden.
De WNT is van toepassing op De Stroming
Het voor De Stroming toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 129.000.

Gemiddelde baten t-2, t-3 en t-4 zijn € 5 tot 25 miljoen (4 complexiteitspunten).
Gemiddeld aantal leerlingen 1500 tot 2500 (2 complexiteitspunt).
Het aantal gewogen onderwijssoorten is 1 (1 complexiteitspunt).
Dit totaal van 7 complexiteitspunten correspondeert met WNT C 129.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1

A.C.J. Lenting

Functiegegevens

Directeur bestuurder

Aanvang en einde functievervulling in 2017

01-01 / 31-12

Omvang dienstverband (in fte)

1,0

Gewezen topfunctionaris

Nee

(Fictieve) dienstbetrekking

Ja

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding

€ 77.922

Beloningen betaalbaar op termijn

€ 12.033

Subtotaal

€ 89.955

Individueel bezoldigingsmaximum

€ 129.000

-/- onverschuldigd betaald bedrag

Totaal bezoldiging

€ 89.955

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan

N.v.t.

Gegevens 2016

Aanvang en einde functievervulling in 2016

01-05 / 31-12

Omvang dienstverband 2016 (fte)

1,0

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding

€ 48.388

Beloningen betaalbaar op termijn

€ 6.661

Totaal bezoldiging 2016

€ 55.049

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam Topfunctionaris	Functie
R. Hartman	Voorzitter
A.D. Levering	Secretaris
G.G. van Vugt	Penningmeester
W.L. de Boer	Lid (toezichthouder)
J.J. Braun	Lid (toezichthouder)
A. de Fijter	Lid (toezichthouder)
G. van de Nat	Lid (toezichthouder)
K.A.J. Oudshoorn	Lid (toezichthouder)
A. Smits	Lid (toezichthouder)
G.M. Verhoeven	Lid (toezichthouder)
M. Visser	Lid (toezichthouder)
J. van Wees	Lid (toezichthouder)

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
Afschrijvingen			
Gebouwen en terreinen	10.074	8.850	8.940
Technische zaken	31.363	28.765	21.122
Materiaal tbv scholen	22.537	22.535	20.877
Meubilair	43.646	51.290	32.913
ICT	89.497	98.460	74.833
OLP en apparatuur	76.137	88.800	78.802
Boekverlies desinvestering	67.088	0	0
	<u>340.343</u>	<u>298.700</u>	<u>237.486</u>
Huisvestingslasten			
Huur huisvesting/terrein	9.633	1.800	0
Dotatie onderhoudsvoorziening	303.350	303.350	126.490
Onderhoud gebouw/installaties	64.048	49.850	62.437
Energie en water	110.678	126.500	107.246
Schoonmaakkosten	139.099	130.800	134.645
Heffingen	20.586	22.600	24.215
Tuinonderhoud	7.382	6.600	5.831
Bewaking en beveiliging	14.594	19.500	20.054
Onderhoudsbeheer	16.189	12.150	17.552
Overige huisvestingslasten	8.912	0	303
	<u>694.470</u>	<u>673.150</u>	<u>498.772</u>
Overige instellingslasten			
<i>Administratie- en beheerslasten</i>			
Administratie en beheer	117.800	117.500	123.841
Reis- en verblijfkosten	85	700	52
Accountantskosten	7.943	12.000	17.560
Telefoonkosten	9.947	12.250	11.050
Overige administratie- en beheer	15.591	24.000	22.584
	<u>151.365</u>	<u>166.450</u>	<u>175.086</u>
<i>Inventaris en apparatuur</i>			
Onderhoud vervanging meubilair	3.515	1.900	982
	<u>3.515</u>	<u>1.900</u>	<u>982</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2017 €	Begroting 2017 €	Realisatie 2016 €
<i>Overige</i>			
Representatiekosten	3.966	5.200	1.823
Contributies	13.931	14.250	13.126
Excursies / werkweek / sport	1.830	2.350	1.826
Medezeggenschap	3.764	5.500	2.670
Aansluiting radio / TV	509	2.250	2.032
Verzekeringen	5.124	5.950	4.216
Advertentiekosten	2.126	2.250	2.719
Portikosten / drukwerk	3.059	4.800	5.511
Kantinekosten	14.652	14.350	14.638
Culturele vorming	12.338	8.160	12.126
Schooltest / onderzoek / begeleiding	19.793	24.500	27.307
Overige gemeente	18.719	12.500	21.738
Bovenschoolse begaafdenproject	17.480	30.000	0
Lasten OCW subsidies	0	0	95
Lasten schoolfonds	104.221	145.375	127.165
Lief en leed	20.273	12.100	20.293
Materiaal tbv scholen	0	5.000	9.039
Kosten bestuurlijke samenwerking	25.162	0	0
Overige uitgaven	8.456	14.725	20.404
Projecten	4	0	28
	<u>275.406</u>	<u>309.260</u>	<u>286.757</u>
<i>Leermiddelen (PO)</i>			
Onderwijsleerpakket	197.606	157.700	167.300
Vakliteratuur	10.157	10.350	8.179
Informatietechnologie	154.147	135.200	134.955
Kopieerkosten	77.422	78.000	84.904
	<u>439.332</u>	<u>381.250</u>	<u>395.338</u>
Totaal Overige instellingslasten	<u>869.618</u>	<u>858.860</u>	<u>858.162</u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	5.305	11.500	19.907
Koersverschil aandelen/obligaties	0	0	2.948
	<u>5.305</u>	<u>11.500</u>	<u>22.854</u>
Financiële lasten			
Rentelasten	1.616	1.700	1.415
Koersverschil aandelen/obligaties	3.755	0	0
	<u>5.370</u>	<u>1.700</u>	<u>1.415</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>-66</u>	<u>9.800</u>	<u>21.439</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Specificatie honorarium			
Onderzoek jaarrekening	7.943	12.000	17.560
Andere controleopdrachten	0	0	0
Fiscale adviezen	0	0	0
Andere niet-controle-diensten	0	0	0
Totaal accountantslasten	<u>7.943</u>	<u>12.000</u>	<u>17.560</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Model E: Verbonden partijen

Naam	Juridische Vorm 2017	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen Vermogen 31-12-2017 EUR	Resultaat jaar 2017 EUR	Art.2:403 BW Ja/Nee	Deelname %
SWV Driegang	Stichting	Gorinchem	4	NB	NB	Nee	0
SWV PO 30-10	Stichting	Drunen	4	NB	NB	Nee	0

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

B10 Niet uit de balans blijkende activa en verplichtingen

Huurovereenkomst:

Voor de School met de Bijbel te Waardhuizen is een verhuurovereenkomst voor bepaalde tijd opgesteld met HOPPAS kinderopvang, ingaande op 1 september 2008. De verhuuropbrengst is € 1.466,- per jaar. Dit bedrag is exclusief BTW en wordt in maandelijkse termijnen ontvangen.

Voor de Sprankel te Dussen is een verhuurovereenkomst voor bepaalde tijd opgesteld met HOPPAS kinderopvang, ingaande op 1 september 2008. De verhuuropbrengst is € 13.042,08 per jaar. Dit bedrag is exclusief BTW en wordt in maandelijkse termijnen ontvangen.

De Stroming heeft een huurovereenkomst afgesloten bij de ISO Groep. De jaarlijkse verplichting bedraagt € 54.740,40 (incl. BTW). Expiratiedatum is 31-12-2020

B11 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Per 1 augustus 2018 vindt er een bestuurlijke fusie plaats met Ver. Chr. Nationaal Schoolonderwijs d'Uylenborch te Almkerk. Per deze datum wordt de Ver. Chr. Nationaal Schoolonderwijs d'Uylenborch te Almkerk bij de Stroming ingevoegd. Deze fusie heeft geen invloed op de cijfers 2017.

B12 Ondertekening Jaarverslag

Opgesteld door het bestuur te Werkendam op 4 juni 2018

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vastgesteld op2018 door de toezichthoudend orgaan.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het bestuur van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena, gevestigd te Werkendam

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena, gevestigd te Werkendam, gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van de accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag.
- Het verslag toezichthoudend orgaan.
- De kengetallen.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het intern toezichthoudend orgaan voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Het intern toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

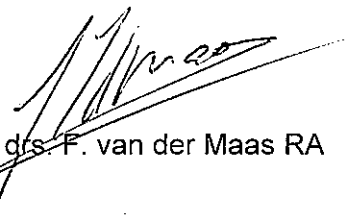
Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Middelburg, 6 juni 2018

DRV Accountants & Adviseurs

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F. van der Maas'.

drs. F. van der Maas RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten van transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het intern toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het intern toezichthoudend orgaan dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het intern toezichthoudend orgaan over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

C2 STATUTAIRE REGELING OMTRENT BESTEMMING RESULTAAT

Het bestuur verdeelt het resultaat over 2017 ad € 9.225 als volgt over de reserves:

		2017
		€
Resultaat algemene reserve		-331.333
Resultaat reserve personeel	399.940	
Resultaat Bestemmingsreserve nieuwbouw	-48.111	
Resultaat bestemmingsreserve koelsysteem	<u>34.737</u>	
Resultaat bestemmingsreserve publiek (A)		386.565
Resultaat reserve schoolfonds	10.506	
Resultaat Fonds Vereniging	-63.653	
Resultaat personeelsfonds	<u>7.140</u>	
Resultaat bestemmingsreserve privaat (B)		<u>-46.008</u>
Resultaat bestemmingsreserve (A+B)		340.558
Resultaat Eigen vermogen		<u>9.225</u>